

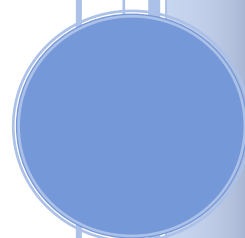

**AGENCIJA ZA
NADZOR OSIGURANJA**
CRNA GORA

IZVJEŠTAJ O STANJU NA TRŽIŠTU OSIGURANJA U CRNOJ GORI

Izveštaj za 2008. godinu

Jun 2009. godine

AGENCIJA ZA NADZOR OSIGURANJA

Kralja Nikole 27a/3, 81000 Podgorica

Crna Gora

Tel: +382 20 442 824

Fax: +382 20 442 830

E-mail: agencija@ano.co.me

Web sajt: www.ano.me

SADRŽAJ

INDEX TABELA I GRAFIKA	4
I UVOD	5
1.1 Agencija za nadzor osiguranja	6
1.2 Makroekonomski pokazatelji	9
II REGULATORNI OKVIR ZA SEKTOR OSIGURANJA	10
III UČESNICI NA TRŽIŠTU OSIGURANJA	12
3.1 Vlasnička struktura	13
IV OPŠTI POKAZATELJI TRŽIŠTA OSIGURANJA	14
4.1 Bruto premija osiguranja	14
4.2. Učešće bruto premije u BDP-u	15
4.3 Gustina osiguranja	16
4.4 Herfindahl-Hirschman indeks	17
V STRUKTURA PORTFELJA OSIGURANJA	19
5.1 Struktura bruto premije osiguranja: životna i neživotna osiguranja	19
5.2 Struktura bruto premije osiguranja po vrstama osiguranja	20
5.3 Obavezna osiguranja	20
VI STRUKTURA AKTIVE	22
VII STRUKTURA PASIVE	24
VIII DEPONOVANJE I ULAGANJE SREDSTAVA TEHNIČKIH I GARANTNIH REZERVI	28
IX FINANSIJSKI REZULTAT POSLOVANJA	31
X POKAZATELJI POSLOVANJA	32
10.1 Solventnost	32
10.2 Reosiguranje	33
10.3 Profitabilnost	34
10.4 Likvidnost	35
10.5 Pokazatelj šteta	35
XI DRUŠTVA ZA OSIGURANJE U CRNOJ GORI	37

INDEX TABELA I GRAFIKA

Tabele

Tabela 1: Pregled makroekonomskih pokazatelja 2002-2008. godina	9
Tabela 2: Pregled društava za osiguranje koja posluju u Crnoj Gori	12
Tabela 3: Fakturisana bruto premija društava za osiguranje u 2008. godini (€)	14
Tabela 4: Kretanje fakturisane bruto premije u periodu od 2002-2008. godine (€).....	14
Tabela 5: Učešće bruto premije u BDP-u u Crnoj Gori u odnosu na druge zemlje u 2007. godini (%).....	16
Tabela 6: Bruto premija po glavi stanovnika u zemljama u okruženju i EU u 2007. godini (\$).....	17
Tabela 7: Herfindahl-Hirschman indeks od 2006-2008. godine	18
Tabela 8: Struktura premije osiguranja od 2007-2008. godine	19
Tabela 9: Struktura portfelja osiguranja po vrstama osiguranja u 2007. i 2008. godini	20
Tabela 10: Obavezna osiguranja po društvima u 2008. godini	21
Tabela 11: Učešće fakturisane bruto premije autoodgovornosti za 2008. godinu po društvima za osiguranje	21
Tabela 12: Struktura aktive društava za osiguranje u 2007. i 2008. godini	22
Tabela 13: Struktura pasive društava za osiguranje u 2007. i 2008. godini	24
Tabela 14: Struktura tehničkih rezervi društava za osiguranje u 2007. i 2008. godini	25
Tabela 15: Odnos tehničke rezerve i bruto riješenih šteta u 2008. godini.....	27
Tabela 16: Struktura deponovanja i ulaganja sredstava tehničkih rezervi društava u 2008. (€)	29
Tabela 17: Neto dobitak/gubitak osiguravajućih društava za 2008. godinu	31
Tabela 18: Solventnost društava za osiguranje u 2008. godini	32
Tabela 19: Odnos ukupne premije u samoprizržaju i ukupnog kapitala za sektor osiguranja i društva koja se bave neživotnim osiguranjima u 2007. i 2008. godini	32
Tabela 20: Odnos ukupnog kapitala i tehničkih rezervi za sektor osiguranja i društva životnih osiguranja u 2007. i 2008. godini	33
Tabela 21: Udio mjerodavne premije u samoprizržaju u mjerodavnoj ukupnoj premiji u 2008. godini	33
Tabela 22: Spisak osiguravajućih društava koja su koristila usluge reosiguranja i reosiguravajućih društava.....	33
Tabela 23: Mjerodavni tehnički rezultat u samoprizržaju u 2008. godini	34
Tabela 24: Rentabilnost imovine i vlastitih sredstava u 2008. godini	34
Tabela 25: Ažurnost u isplati šteta u 2008. godini.....	35
Tabela 26: Bruto kvota šteta osiguravajućih društava u 2008. godini	36
Tabela 27: Učešće troškova sprovođenja osiguranja i ostalih operativnih troškova koji proizilaze iz poslova osiguranja u mjerodavnoj premiji u 2008. godini	36
Tabela 28: Kombinovana kvota u 2008. godini (%).....	36

Grafikoni

Grafik 1: Učešće bruto premije društava za osiguranje u 2008. godini (%)	15
Grafik 2: Učešće bruto premije u BDP-u u periodu od 2002-2008. godine (%).....	15
Grafik 3: Bruto premija po glavi stanovnika u periodu od 2002-2008. godine (€).....	16
Grafik 4: Struktura bruto premije: život vs neživot u periodu od 2002-2008. godine (000 €).....	19
Grafik 5: Struktura bruto premije osiguranja po vrstama osiguranja u 2007. i 2008. godini (%).....	20
Grafik 6: Struktura aktive društava za osiguranje u 2007. i 2008. godini (%).....	22
Grafik 7: Učešće aktive društava za osiguranje u ukupnoj aktivni u 2008. godini (%).....	23
Grafik 8: Struktura pasive društava za osiguranje u 2007. i 2008. godini (%).....	24
Grafik 9: Struktura tehničkih rezervi društava za osiguranje u 2007. i 2008. godini (%).....	26
Grafik 10: Kretanje indexa ukupne premije i tehničkih rezervi 2006-2008. godine (2006=100)	26
Grafik 11: Kretanje ukupne premije i tehničkih rezervi 2006-2008. godine (€)	27
Grafik 12: Struktura ulaganja i deponovanja sredstava tehničkih rezervi u 2008. godini (%).....	28
Grafik 13: Struktura ulaganja i deponovanja sredstava tehničkih rezervi u 2008. godini (€)	29
Grafik 14: Struktura ulaganja i deponovanja jedne trećine sredstava garantnih rezervi u 2008. godini (%).....	30
Grafik 15: Struktura ulaganja i deponovanja jedne trećine sredstava garantnih rezervi u 2008. godini (€)	30

I UVOD

Izveštaj o tržištu osiguranja u Crnoj Gori za 2008. godinu je urađen na osnovu godišnjih finansijskih izvještaja i statističkih podataka društava za osiguranje dostavljenih Agenciji za nadzor osiguranja, kao i na osnovu godišnjih izvještaja o poslovanju, sa mišljenjem ovlašćenog aktuara i izvještajem spoljnog revizora.

U 2008. godini nastavljen je pozitivan trend rasta i razvoja tržišta osiguranja u Crnoj Gori, što potvrđuju najvažniji pokazatelji stanja na tržištu osiguranja. Napredak je ostvaren i u pogledu donošenja brojnih regulatornih akata i drugih aktivnosti u cilju daljeg unapređenja samog tržišta osiguranja.

Najznačajnija događanja na tržištu osiguranja Crne Gore u 2008. su:

- Zaokruživanje zakonske regulative u oblasti osiguranja zasnovane na direktivama EU i najboljoj međunarodnoj praksi;
- Osnivanje novih društava za osiguranje i prilagođavanje postojećih novoj zakonskoj regulativi;
- Uspostavljanje nadzora nad sektorom osiguranja putem stalne i proaktivne supervizije;
- Redovno statističko izvještavanje o stanju na tržištu osiguranja Crne Gore;
- Članstvo u Međunarodnom udruženju supervizora osiguranja-IAIS (International Association of Insurance Supervisors);
- Saradnja sa regulatorima u okruženju u cilju efikasnijeg obavljanja regulatorne funkcije (Agencija ostvaruje saradnju sa regulatorima iz okruženja FMA- Austrija, Agencija za zavarovalni nadzor- Slovenija, Agencija za osiguranje u Bosni i Hercegovini, Agencija za osiguranje Republike Srpske, Agencija za nadzor osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine, Narodna banka Srbije, DNB-Holandska centralna banka, BNB-Bugarska narodna banka itd.);
- Rast bruto premije osiguranja;
- Razvoj životnog osiguranja;
- Rast osnovnih indikatora razvoja tržišta osiguranja;
- Smanjenje koncentracije na tržištu osiguranja;
- Strane investicije na tržištu osiguranja;
- Poboljšanje strukture portfelja osiguranja (smanjenje udjela obaveznih osiguranja, rast učešća imovinskih osiguranja, rast udjela životnog osiguranja).

1.1 Agencija za nadzor osiguranja

Nadležna institucija za nadzor i kontrolu osiguranja u Crnoj Gori je Agencija za nadzor osiguranja, koja je samostalna u vršenju poslova iz svog djelokruga. Agencija je osnovana u skladu sa Zakonom o osiguranju („Sl. list RCG“, br. 78/06 i 19/07). Osnivač Agencije je Crna Gora, a prava osnivača u njeno ime vrši Savjet Agencije, u skladu sa Zakonom. Agencija za nadzor osiguranja vrši nadzor nad obavljanjem poslova iz djelatnosti osiguranja, u cilju podsticanja razvoja tržišta osiguranja i obezbjeđenja adekvatne zaštite osiguranika.

Savjet Agencije imenovan je od strane Skupštine Crne Gore 03. jula 2007. godine („Službeni list CG“, broj 42/07 od 12. jula 2007. godine). Statut, Finansijski plan i Program rada za 2008. godinu usvojeni su krajem decembra 2007. godine, tako da se Agencija nalazi u punom institucionalnom kapacitetu od januara 2008. godine.

Nadležnosti Savjeta Agencije: odlučuje o dozvolama, saglasnostima, ovlašćenjima i drugim pitanjima iz nadležnosti Agencije; donosi pravila i druge akte utvrđene zakonom; donosi Statut Agencije; utvrđuje godišnji izvještaj o stanju na tržištu osiguranja; utvrđuje godišnji plan rada i godišnji izvještaj o radu Agencije; utvrđuje finansijski plan i godišnje finansijske iskaze; bira i opoziva revizora za kontrolu godišnjeg finansijskog iskaza Agencije; imenuje stečajni odbor i stečajnog upravnika; rješava po prigovoru na zapisnik o izvršenom nadzoru i žalbama i predstavkama osiguranika; obavlja druge poslove utvrđene zakonom i statutom.

Šematski prikaz organizacione strukture Agencije za nadzor osiguranja:

Sektor za nadzor tržišta osiguranja obavlja sljedeće poslove i zadatke: izrađuje, predlaže i prati primjenu propisa kojima se regulišu uslovi i način obavljanja poslova osiguranja; obrađuje i priprema predloge za davanje, suspendovanje i oduzimanje dozvola za obavljanje poslova osiguranja i poslova neposredno povezanim sa poslovima osiguranja; obrađuje i priprema donošenje rješenja o privremenoj zabrani obavljanja poslova osiguranja i poslova neposredno povezanim sa poslovima osiguranja; vrši

posrednu kontrolu poslovanja društava za osiguranje, afilijacija stranih društava za osiguranje, društava za posredovanje u osiguranju, ovlašćenih posrednika, društava za zastupanje u osiguranju i zastupnika u osiguranju, agencija za pružanje drugih usluga u osiguranju; razmatra i priprema predloge u vezi tromjesečnim izvještajima društava za osiguranje; priprema i predlaže preduzimanje mjera prema svim subjektima koji su prekršili propise kojima se regulišu uslovi i način obavljanja poslova osiguranja i poslova neposredno povezanim sa poslovima osiguranja; pribavlja od pravnih i fizičkih lica informacije potrebne za obavljanje svestrane kontrole uslova i načina obavljanja poslova osiguranja; priprema predlog za podnošenje prijave nadležnim organima za prekršaje, privredne prestupe i krivična djela učinjena u obavljanja djelatnosti osiguranja; predlaže odluke o davanju odobrenja/saglasnosti za sticanje kvalifikovanog učešća u društvu za osiguranje i povećanje postojećeg kvalifikovanog učešća u skladu sa zakonom, ili odbijanju davanja ove saglasnosti; predlaže odluke o dozvolama za obavljanje poslova osiguranja; predlaže mjere da se naloži društvu za osiguranje da otkloni nezakonitosti i nepravilnosti u poslovanju, u skladu sa Zakonom; predlaže i priprema predloge za oduzimanje dozvole za obavljanje pojedinih ili svih poslova osiguranja u slučajevima propisanim zakonom; vrši i druge poslove i preduzima druge mjere i radnje za koje ga ovlasti Agencija.

Sektor za normativu, razvoj i saradnju obavlja sljedeće poslove i zadatke: vodi registre podataka o društvima za osiguranje kojima je izdata dozvolu za obavljanje poslova osiguranja i registar društava za posredovanje u osiguranju, društava za zastupanje u osiguranju i zastupnika u osiguranju, kojima je izdata dozvola za obavljanje poslova posredovanja i zastupanja u osiguranju, registar ovlašćenih posrednika i ovlašćenih zastupnika, registar agencija za pružanje drugih usluga u osiguranju, registar ovlašćenih aktuara, i druge odgovarajuće registre; predlaže propise o sadržinu i način vođenja i upisa u registre Agencije; održava informacionu bazu; daje predloge za sačinjavanje normativnih akata u cilju unapređivanja regulatornog i institucionalnog okvira za funkcionisanje tržišta osiguranja; obavlja studijsko-analitičke poslove koji se odnose na smanjivanje troškova poslovanja na tržištu osiguranja; obavlja istraživanja, analize i projekcije razvoja tržišta i istraživanje, analizu, dizajniranje i konceptualizaciju odgovarajućih metodologija za izradu strategija razvoja tržišta osiguranja; uspostavlja i unapređuje saradnju sa regulatorima tržišta osiguranja širom svijeta; uspostavlja i unapređuje saradnju sa relevantnim domaćim i međunarodnim finansijskim institucijama; sprovodi procedure vezane za izvršenje obaveza po osnovu članstva u međunarodnim institucijama; priprema projekte i aranžmane koji se realizuju preko Evropske Unije, domaćih i stranih institucija; predlaže programe stručnog obrazovanja i obuke zastupnika, posrednika i aktuara, kao i programe posebnog stručnog usavršavanja za određene ciljne grupe.

Sektor za opšte poslove obavlja sljedeće poslove i zadatke: studijsko-analitičke, normativno-pravne, organizacione i druge poslove koji se odnose na koordinaciju i objedinjavanje rada u Agenciji; predlaže odluke o davanju saglasnosti na promjenu statusa, naziva i sjedišta društva za osiguranje; predlaže odluke o davanju saglasnosti na statut društava za osiguranje; predlaže odluke o davanju saglasnosti na imenovanje članova odbora direktora i izvršnog direktora društava za osiguranje; predlaže odluke o davanju i oduzimanju ovlašćenja fizičkim licima za obavljanje poslova posredovanja u osiguranju, zastupanja u osiguranju i oduzimanju ovih ovlašćenja; obrađuje predloge za davanje, suspendovanje i oduzimanje dozvola obavljanje poslova osiguranja i poslova neposredno povezanim sa poslovima osiguranja; obrađuje predloge za oduzimanje dozvole za obavljanje pojedinih ili svih poslova osiguranja u slučajevima propisanim zakonom; obavlja poslove u vezi sa građansko-pravnim, upravnim i ustavnim sporovima i drugim sporovima koje je Agencija ovlašćena pokrenuti ili u njima učestvovati; obavlja operativno-tehničke poslove za pripremu i održavanje sjednica Agencije i vodi zapisnike sa sjednica Agencije; izrađuje izvještaje o radu Agencije; vrši prijem i otpremu pošte i vođenje djelovodnika i

upisnika; stara se o objavljivanju pravila i dostavu i objavljivanje rješenja, objavljivanje stavova i mišljenja Agencije, objavljivanje javnih saopštenja Agencije preko javnih glasila, agencija, televizijskih i radio stanica i dnevnih listova; obavlja računovodstvene poslove za potrebe Agencije, posebno izradu finansijskog plana i godišnjeg računa Agencije, vodi evidenciju zaposlenih; obavlja administrativno-tehničke, operativno-tehničke i druge poslove i zadatke po nalogu Agencije neophodne za osiguranje uslova za efikasno i blagovremeno ostvarivanje funkcija Agencije.

1.2 Makroekonomski pokazatelji

Najvažniji trendovi u crnogorskoj ekonomiji u 2008. godini, koja se može ocijeniti kao relativno uspješna, su realni rast BDP od 8,1%, budžetski suficit od 0,4% BDP-a, povećanje broja zaposlenih, povećanje zarada, kao i rast inflacije.

Prema procjeni Ministarstva finansija, BDP je iznosio 3,3 milijarde eura. Budžetski suficit, iako, za 77,4% niži od prošlogodišnjeg nivoa, znatno je premašio planiranu vrijednost (za 48,2%).

Stopa nezaposlenosti iznosila je 10,7%, čime je gotovo prepolovljena u odnosu na 2005. godinu. Izuzetno pozitivan trend primjetan je i u domenu nivoa prosječnih neto plata, koje su, u poređenju sa prošlogodišnjim iznosom, uvećane za 23%.

U dijelu osnovnih makroekonomskih pokazatelja, jedino je inflacija zabilježila negativan trend. Mjerena CPI indeksom (indeks potrošačkih cijena tj. indeks cijena na malo), inflacija u 2008-oj godini, u odnosu na prethodnu, je udvostručena.

Tabela 1. Pregled makroekonomskih pokazatelja 2002-2008. godina

Pokazatelji	Godine						
	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.
BDP (mil. €)	1.360,1	1.510,1	1.669,8	1.815	2.148,9	2.807,9	3.339
BDP per capita (€)	2208	2435	2.684	2.912	3.443	4.484	5.384
Stopa rasta BDP (%)	1,9	2,5	4,4	4,2	8,6	10,7	8,1
Inflacija (CPI)	9,2	6,2	3,0	2,5	2,8	4,2	8,6
Broj stanovnika	620.195	620.195	620.195	620.195	620.195	620.195	620.195
Broj nezaposlenih	80.584	71.679	65.064	54.457	43.190	34.396	29.535
Broj zaposlenih	140.100	142.679	143.479	144.385	150.800	156.408	166.221
Prosječna bruto plata (€)	-	271	302,9	327	433	497	609
Prosječna neto plata (€)	-	173,9	195,4	213	282	338	416
Budžetski suficit/deficit	-25,2	-45,9	-32,8	-30,1	85,1	168,4	39,04
Izvoz (mil. €)	481	461	701,68	790,41	1.066,36	1.333,79	1.282,95
Uvoz (mil. €)	815	709,6	969,93	1.108,53	1.718,58	2.235,3	2.321,85
Trgovinski bilans (mil. €)	-334,0	-274,7	-268,25	-318,12	-652,22	-901,51	-1.038,9

Izvor: Monstat, Centralna banka i Ministarstvo finansija

II REGULATorni OKVIR ZA SEKTOR OSIGURANJA

Zakonski okvir za oblast osiguranja zaokružen je donošenjem Zakona o osiguranju („Sl. list RCG“, br. 78/06 i 19/07), Zakona o obaveznom osiguranju u saobraćaju („Sl. list CG“ br. 46/07) i Zakona o stečaju i likvidaciji društava za osiguranje („Sl. list CG“ br. 11/07).

Zakonom o osiguranju uređeni su uslovi i način obavljanja djelatnosti osiguranja, kao i nadzor nad obavljanjem djelatnosti osiguranja u Crnoj Gori. Zakon o osiguranju propisuje način osnivanja i pravila poslovanja društava za osiguranje. Naročito su propisani način utvrđivanja rizika i vrsta osiguranja prema načelu pokrića rizika, oblik društva za osiguranje, kao i način i pravila o upravljanju rizicima u osiguranju (adekvatnost kapitala, održavanje likvidnosti, utvrđivanje tehničkih rezervi u osiguranju imovine i deponovanje i ulaganje sredstava tehničkih rezervi, kao i druge mjere za upravljanje rizicima). Pored navedenog, Zakon definiše reosiguranje, način obavljanja aktuarskih i revizorskih poslova, način i oblike finansijskog izvještavanja, pravila sprovođenja unutrašnje revizije, kao i oblike i način za obavljanje poslova posredovanja, zastupanja i pružanja drugih usluga u osiguranju.

Zakon o obaveznom osiguranju u saobraćaju uređuje obavezna osiguranja u saobraćaju i definiše vrste obaveznih osiguranja, ugovor o obaveznom osiguranju, osigurane sume, uslove osiguranja i tarife premija, visinu, rokove i prava na naknadu štete, međunarodnu ispravu o postojanju osiguranja od autoodgovornosti (zelena karta) i granično osiguranje. Zakon posebno definiše obaveznost i način osnivanja Udruženja osiguravača Crne Gore - Nacionalni biro, koje svoje poslove obavlja preko posebnih organizacionih djelova: Biroa zelene karte, Garantnog fonda i Informacionog centra.

Zakonom o stečaju i likvidaciji društava za osiguranje utvrđen je postupak stečaja i likvidacije osiguravajućih društava sa pozivom na primjenu Zakona o insolventnosti privrednih društava.

Poboljšanje opštih performansi tržišta osiguranja je bilo uslovljeno usvajanjem neophodne podzakonske regulative. U tom smislu, aktivnosti poboljšanja regulatornog okvira za oblast osiguranja, započete su 2007. u kojoj su usvojeni sljedeći podzakonski akti:

- Pravilnik o bližim uslovima za izdavanje dozvola za obavljanje poslova osiguranja, posredovanja, zastupanja i pružanja drugih usluga u osiguranju i načinu dokazivanja ispunjenosti tih uslova („Sl. list RCG“ br. 08/07 od 9.02.2007.)
- Uputstvo o načinu utvrđivanja visine margine solventnosti („Sl. list RCG“, br. 24/07 od 04.05.2007.).

U dijelu zakonske regulative, aktivnosti u cilju stvaranja tržišta atraktivnog za dalja strana i domaća ulaganja odnose se na implementaciju postojećih zakonskih rješenja i njihovu razradu kroz izradu podzakonskih akata usklađenih sa zakonodavstvom Evropske Unije. U toku 2008. godine donijeta su sljedeća podzakonska akta:

- Pravilnik o sadržini izvještaja, obavještenja i drugih podataka koje društvo za osiguranje dostavlja Agenciji za nadzor osiguranja i o načinu i rokovima njihovog dostavljanja ("Sl. list CG" br. 70/08 od 19.11.2008.);
- Pravilnik o sadržini mišljenja ovlašćenog aktuara ("Sl. list CG" br. 70/08 od 19.11.2008.);
- Pravilnik o sadržini i načinu vođenja registara podataka o društvima za osiguranje i drugih subjekata koji podliježu kontroli Agencije za nadzor osiguranja ("Sl. list CG" br. 70/08 od 19.11.2008.);

- Pravilnik o načinu utvrđivanja i praćenju likvidnosti društava za osiguranje ("Sl. list CG" br. 70/08 od 19.11.2008.);
- Pravilnik o bližim kriterijumima i načinu obračunavanja matematičke rezerve i rezerve za učešće u dobiti ("Sl. list CG" br. 70/08 od 19.11.2008.);
- Pravilnik o bližim kriterijumima i načinu obračunavanja rezervi za izravnanje rizika ("Sl. list CG" br. 70/08 od 19.11.2008.);
- Pravilnik o bližim kriterijumima i načinu obračunavanja prenosnih premija ("Sl. list CG" br. 70/08 od 19.11.2008.);
- Pravilnik o bližim kriterijumima i načinu obračunavanja tehničkih rezervi za rezervisane štete ("Sl. list CG" br. 70/08 od 19.11.2008.);
- Pravilnik o utvrđivanju rezultata poslovanja, raspoređivanju ostvarene dobiti, pokriću gubitka i mjerama za pokriće gubitka ("Sl. list CG" br. 70/08 od 19.11.2008.).

U saradnji sa Ministarstvom finansija, Agencija za nadzor osiguranja je u toku 2008. godine pripremila Pravilnik o ograničenjima deponovanja i ulaganja sredstava tehničkih rezervi i sredstava garantne rezerve društava za osiguranje, koji je usvojen i objavljen u „Sl listu CG“ br. 38/09. Takođe, Agencija i Ministarstvo finansija su pripremili nacrt Pravilnika o sadržini i načinu polaganja stručnog ispita za obavljanje poslova posredovanja, odnosno zastupanja u osiguranju, čije se usvajanje očekuje u toku 2009. godine.

III UČESNICI NA TRŽIŠTU OSIGURANJA

Na crnogorskom tržištu osiguranja poslove osiguranja obavlja jedanaest društava za osiguranje. Pet društava za osiguranje se bavi samo poslovima neživotnih osiguranja, četiri društva samo poslovima životnih osiguranja, dok dva društva obavljaju poslove i životnih i neživotnih osiguranja, sa krajnjim rokom za razdvajanje ovih poslova do 30.12.2010. godine.

Tabela 2. Pregled društava za osiguranje koja posluju u Crnoj Gori

	Vrsta osiguranja
Lovćen osiguranje A.D.	Životno/Neživotno
Montenegro osiguranje A.D.	Neživotno
Swiss osiguranje A.D.	Neživotno
Grawe osiguranje A.D.	Životno/Neživotno
Magnat osiguranje A.D.	Neživotno
Atlas life A.D.	Životno
Uniq neživotno osiguranje A.D.	Neživotno
Uniq životno osiguranje A.D.	Životno
Delta generali osiguranje A.D.	Neživotno
Delta generali životna osiguranja A.D.	Životno
Merkur osiguranje A.D.	Životno

U 2008. godini došlo je do jačanja konkurencije, što potvrđuje ulazak novih društava na tržište osiguranja. Uniq je početkom 2008. godine počela sa obavljanjem životnih osiguranja kroz društvo Uniq životno osiguranje, koje je nastavilo poslovanje Zepter osiguranja. U 2008. godini dozvole za obavljanje poslova osiguranja dobili su i Uniq neživotno osiguranje, Delta osiguranje i Delta life osiguranje (koji su u decembru, ulaskom Generali grupe, promijenili nazive u Delta Generali osiguranje i Delta Generali životna osiguranja). Krajem 2008. godine dozvolu za obavljanje poslova životnih osiguranja dobilo je i Merkur osiguranje.

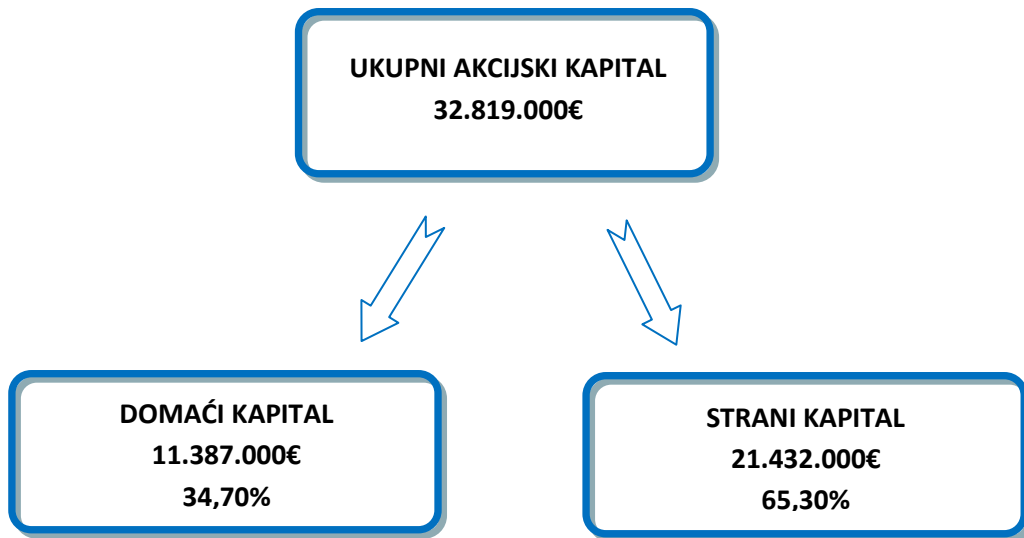
U toku 2008. godine izdato je:

- Devet dozvola za rad društvima za zastupanje u osiguranju;
- Tri dozvole za rad društvima za posredovanje u osiguranju;
- 250 ovlašćenja fizičkim licima za obavljanje poslova zastupanja;
- 39 ovlašćenja fizičkim licima za obavljanje poslova posredovanja.

3.1 Vlasnička struktura

U 2007. godini vlasnička struktura crnogorske industrije osiguranja bila je zasnovana na približno jednakom udjelu domaćeg i stranog kapitala. Od ukupnog akcionarskog kapitala, koji je na dan 31.12.2007. godine iznosio 22,43 mil.eura, strani kapital je iznosio 11,83 mil.eura, odnosno 52,74%, a domaći 10,6 mil.eura odnosno 47,25%.

U 2008. godini trend povećanja učešća stranog kapitala, započet prethodnih godina, je nastavljen. Ukupni akcijski kapital društava za osiguranje na dan 31.12.2008. godine iznosio je 32,819 mil.eura, što predstavlja povećanje od 46,24% u odnosu na prethodnu godinu, pri čemu je strani kapital iznosio 21,432 mil.eura uz učešće od 65,30%. Struktura ukupnog akcijskog kapitala u 2008. godini društava za osiguranje u 2008. prikazana je na sljedećem grafiku:

Posmatrajući vlasničku strukturu po društvima u Crnoj Gori, može se zaključiti da prevladava strano vlasništvo. Osiguravajuća društva Montenegro, Grawe, Merkur, Uniqa neživotno i Uniqa životno osiguranje su u 100% stranom vlasništvu, dok vlasništvo ostalih osiguravajućih društava karakteriše mješovita vlasnička struktura.

IV OPŠTI POKAZATELJI TRŽIŠTA OSIGURANJA

4.1 Bruto premija osiguranja

Fakturisana bruto premija, kao prihod društava za osiguranje, kod neživotnih osiguranja uključuje sve iznose premija koje su ugovorene u tekućem obračunskom periodu na period najviše do godinu dana, bez obzira na to odnose li se ti iznosi u cjelini ili djelimično na kasniji obračunski period, dok kod životnih osiguranja uključuje sve iznose premija koji su naplaćeni do kraja obračunskog perioda.

U narednoj tabeli dat je pregled fakturisane bruto premije po društvima:

Tabela 3. Fakturisana bruto premija društava za osiguranje u 2008. godini (€)

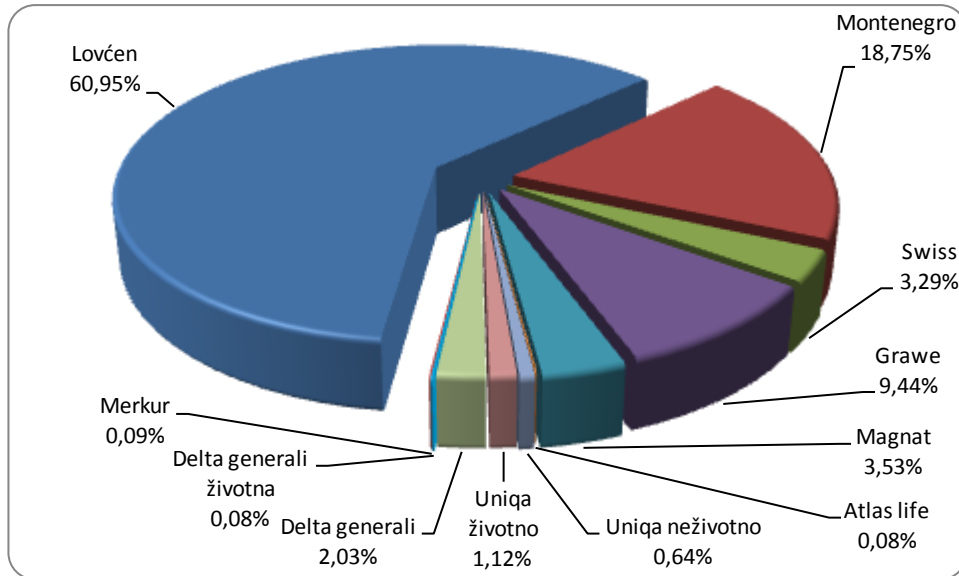
	Bruto premija	Učešće (%)
Lovćen osiguranje A.D.	36.919.550	60,95
Montenegro osiguranje A.D.	11.357.332	18,75
Swiss osiguranje A.D.	1.991.377	3,29
Grawe osiguranje A.D.	5.720.050	9,44
Magnat osiguranje A.D.	2.140.818	3,53
Atlas life A.D.	51.233	0,08
Uniq neživotno osiguranje A.D.	385.854	0,64
Uniq životno osiguranje A.D.	679.855	1,12
Delta generali osiguranje A.D.	1.228.516	2,03
Delta generali životna osiguranja A.D.	47.260	0,08
Merkur osiguranje A.D.	55.671	0,09
UKUPNO	60.577.516	100,00

Bruto premija na tržištu osiguranja Crne Gore u 2008. godini je iznosila oko 60,578 mil.eura, što predstavlja rast od 18,74% u odnosu na 2007., kada je iznosila 51,01 mil.eura.

Tabela 4. Kretanje fakturisane bruto premije osiguranja u periodu od 2002-2008. godine (€)

	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.
Život	-	91	444	821	1.830	5.907	7.246
Neživot	22.833	25.509	25.673	31.202	37.792	45.110	53.332
UKUPNO	22.833	25.600	26.117	32.023	39.622	51.017	60.578
Index	-	112,12	102,02	122,61	123,73	128,76	118,74

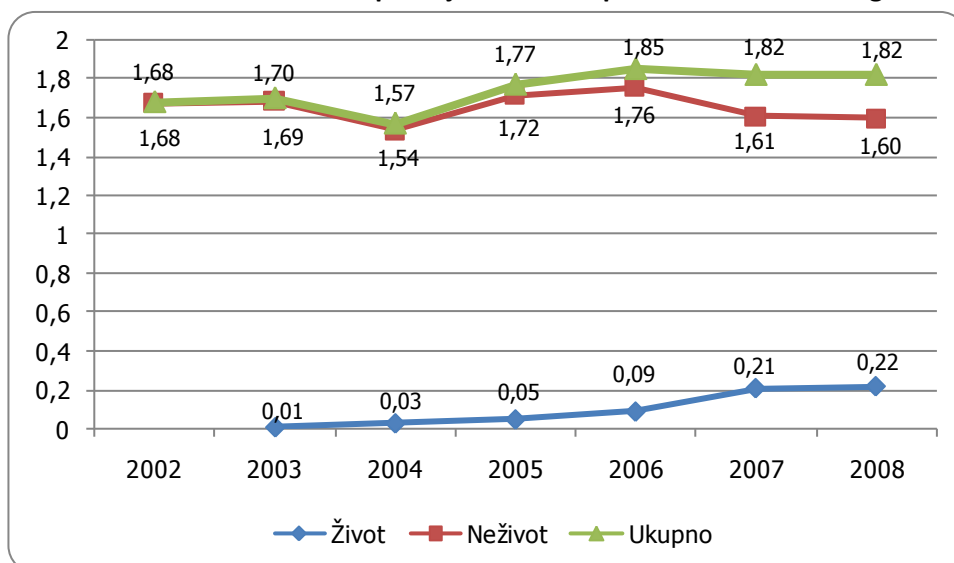
Najveće učešće od 60,95% na tržištu osiguranja je ostvarilo Lovćen osiguranje, što predstavlja smanjenje u odnosu na prethodnu godinu za 5,60 procentnih poena. Tri društva sa najvećom fakturisanim premijom su Lovćen, Montenegro i Grawe osiguranje čije tržišno učešće iznosi 89,14% (53,996 mil.eura) u 2008-oj, što predstavlja smanjenje u odnosu na 2007. godinu kada je iznosilo 94,46% (48,186 mil.eura).

Grafik 1: Učešće bruto premije društava za osiguranje u 2008. godini (%)

4.2. Učešće bruto premije u BDP-u

Učešće bruto premije u BDP-u predstavlja najčešće korišćeni pokazatelj za ocjenu stanja na tržištu osiguranja. Od 2002. godine ovaj pokazatelj bilježi blagi rast sve do 2006. godine, da bi u posljednje dvije godine stagnirao. Naime, učešće bruto premije u BDP-u u 2002. godini iznosilo je 1,68%, dok je isti ovaj pokazatelj u 2008. godini iznosio 1,82%.

U poređenju sa prethodnom godinom premija neživotnih osiguranja u 2008. godini je zabilježila približno isto učešće u BDP-u. Istovremeno, učešće premije životnih osiguranja u BDP-u bilježi stalni rast od 2002. godine i u 2008. godini je iznosilo 0,22 %.

Grafik 2: Učešće bruto premije u BDP-u u period od 2002-2008. godine (%)

Važna karakteristika tržišta osiguranja u Crnoj Gori je da se tržište razvija i da se njegove performanse poboljšavaju, iako je u ovom trenutku sektor osiguranja u Crnoj Gori daleko ispod prosjeka razvijenih zemalja članica Evropske Unije.

U narednoj tabeli prikazano je učešće bruto premije u bruto društvenom proizvodu u zemljama u okruženju, kao i u Evropskoj Uniji u 2007. godini.

Tabela 5. Učešće bruto premije u BDP-u u Crnoj Gori u odnosu na druge zemlje u 2007. godini (%)

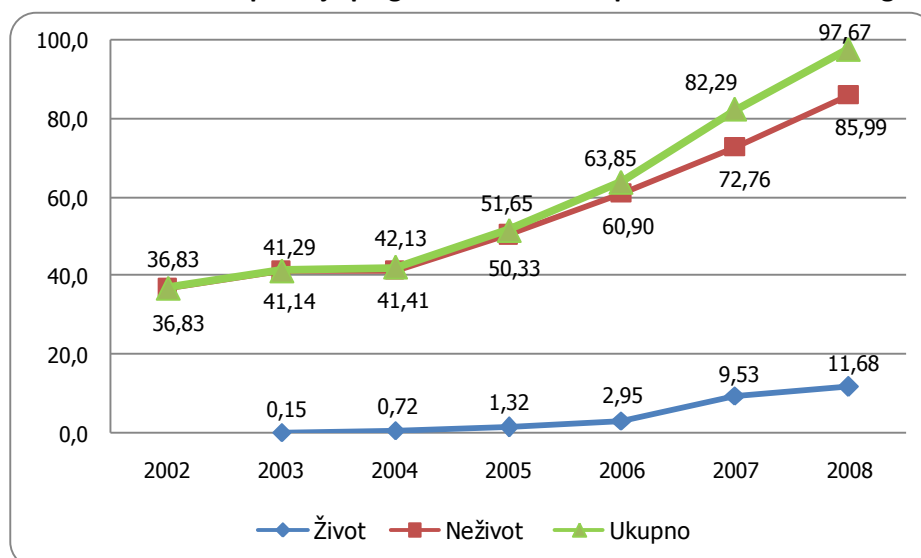
	Život	Neživot	Ukupno
Velika Britanija	12,6	3,0	15,6
Švajcarska	5,7	4,6	10,3
Njemačka	3,1	3,6	6,7
Grčka	1,0	0,9	1,9
Slovenija	1,8	3,8	5,6
Češka	1,5	2,2	3,7
Mađarska	2,0	1,6	3,6
Hrvatska	0,9	2,4	3,3
Srbija	0,2	1,7	1,9
Crna Gora	0,2	1,6	1,8
Rumunija	0,3	1,4	1,7
Turska	0,2	1,5	1,7

Izvor: Swiss Re i ANO

4.3 Gustina osiguranja

Pored učešća premije u BDP-u, gustina osiguranja predstavlja jedan od najčešće korišćenih pokazatelja razvoja tržišta osiguranja i iskazuje se kao iznos premije po glavi stanovnika. Od 2002. godine premija po stanovniku bilježi stalan trend rasta što ukazuje na razvoj tržišta osiguranja u Crnoj Gori.

Grafik 3: Bruto premija po glavi stanovnika u period od 2002-2008. godine (€)

Bruto premija po glavi stanovnika u 2008. godini iznosila je 97,67 eura, što je i dalje značajno ispod prosjeka Evropske Unije (oko 2.100 eura).

U narednoj tabeli prikazane su bruto premije po glavi stanovnika u zemljama u okruženju, kao i u Evropskoj Uniji u 2007. godini.

Tabela 6. Bruto premija po glavi stanovnika u zemljama u okruženju i EU u 2007. godini (\$)

	Bruto premija per capita (\$)
Velika Britanija	7.113
Švajcarska	5.740
Njemačka	2.662
Španija	1.699
Slovenija	1.294
Češka	631
Austrija	2.620
Hrvatska	370
Srbija	103
Bosna i Hercegovina	73
Švedska	3.705
Crna Gora	121 ¹

Izvor: Swiss Re i ANO

4.4 Herfindahl-Hirschman indeks

Za utvrđivanje nivoa koncentracije tržišta osiguranja koristi se Herfindahl-Hirschman indeks (HHI)², čija se vrijednost može kretati u intervalu od 0 do 10.000. Vrijednost indeksa koja je bliža nuli označava da tržište ima veliki broj društava približno iste veličine tj. da se radi o tržištu sa visokim nivom konkurencije. Vrijednost indeksa bliža 10.000 označava da je tržište koncentrisano, odnosno da na tržištu postoji monopol.

Raspon Herfindahl-Hirschman indeksa je:

- 0 – 1.000 → Nekoncentrisano tržište (visok nivo konkurencije);
- 1.000 – 1.800 → Umjerena koncentracija;
- 1.800 – 10.000 → Koncentrisano tržište (monopol).

Za tržište osiguranja u Crnoj Gori, u periodu od 2006. do 2008. godine, vrijednost HHI se kreće u granicama koncentrisanog tržišta, jer vrijednosti ovog indeksa pripadaju intervalu od 1.800 do 10.000. Ipak, od 2006. godine se uočava smanjenje vrijednosti indeksa, što ukazuje na kretanja u pravcu povećanja konkurencije i efikasnosti tržišta i smanjenja koncentracije tržišta tj. monopola.

¹ Podatak za Crnu Goru je dobijen preračunavanjem na osnovu srednjeg kursa na dan 31.12.2008. godine; Izvor: Centralna banka Crne Gore.

² HHI se dobija kada se tržišna učešća svakog osiguravajućeg društva pojedinačno kvadriraju i međusobno saberu.

Tabela 7. Herfindahl-Hirschman indeks od 2006-2008. godine

	2006.			2007.			2008.		
	Bruto premija	Učešće (%)	HHI	Bruto premija	Učešće (%)	HHI	Bruto premija	Učešće (%)	HHI
Lovćen osiguranje	29.082.747	73,40	5.387,82	33.949.502	66,55	4.428,28	36.919.550	60,95	3.714,41
Montenegro osiguranje	8.150.011	20,57	423,12	10.171.028	19,94	397,46	11.357.332	18,75	351,50
Swiss osiguranje	1.094.160	2,76	7,63	1.210.535	2,37	5,63	1.991.377	3,29	10,81
Grawe osiguranje	1.233.109	3,11	9,69	4.065.002	7,97	63,49	5.720.050	9,44	89,16
Magnat osiguranje	0	0	0	1.576.365	3,09	9,55	2.140.818	3,53	12,49
Atlas life	0	0	0	0	0	0	51.233	0,08	0,01
Uniqa neživotno osiguranje	0	0	0	0	0	0	385.854	0,64	0,41
Uniqa životno osiguranje	0	0	0	0	0	0	679.855	1,12	1,26
Delta generali osiguranje	0	0	0	0	0	0	1.228.516	2,03	4,11
Delta generali životna osiguranja	0	0	0	0	0	0	47.260	0,08	0,01
Merkur osiguranje	0	0	0	0	0	0	55.671	0,09	0,01
Zepter osiguranje	61.273	0,15	0,02	44.681	0,09	0,11	0	0	0
UKUPNO	39.560.027	100,00	5.828	51.017.113	100,00	4.904	60.577.516	100,00	4.184,17

V STRUKTURA PORTFELJA OSIGURANJA

5.1 Struktura bruto premije osiguranja: životna i neživotna osiguranja

Tržište osiguranja u Crnoj Gori u 2008. godini karakteriše nizak nivo životnih osiguranja i dominantno učešće neživotnih osiguranja, među kojima najveće učešće imaju obavezna osiguranja. U strukturi bruto premije u 2008. godini učešće neživotnih osiguranja iznosilo je 88,04%, dok se učešće životnih blago povećalo sa 11,58% u 2007. na 11,96% u 2008. godini, zahvaljujući većem porastu premija životnih osiguranja u odnosu na premije neživotnih osiguranja.

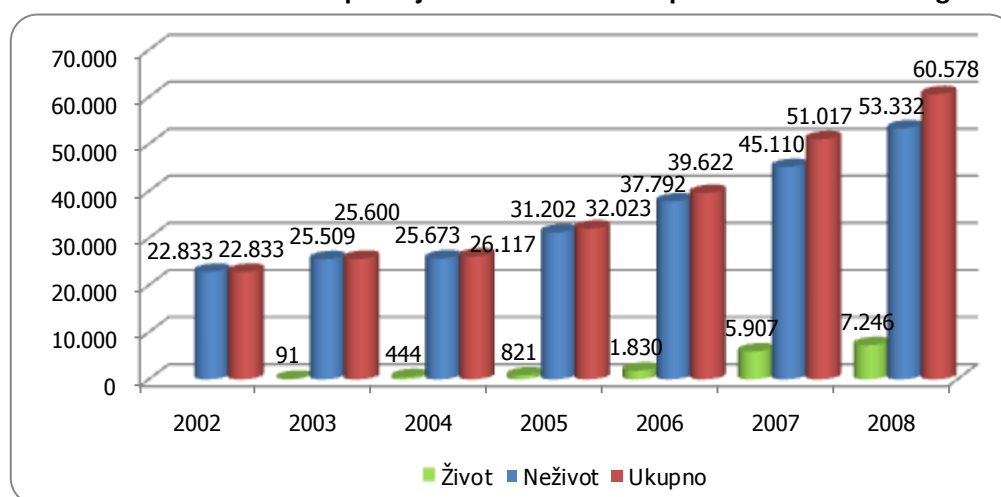
Tabela 8. Struktura premije osiguranja od 2007-2008. godine

	2007.		2008.		Index 2008/2007
	Premija (€)	Učešće (%)	Premija (€)	Učešće (%)	
Životno osiguranje	5.907.138	11,58	7.245.771	11,96	122,66
Neživotno osiguranje	45.109.975	88,42	53.331.745	88,04	118,23
UKUPNO	51.017.113	100,00	60.577.516	100,00	118,74

Struktura bruto premije osiguranja ukazuje na nivo razvijenosti tržišta osiguranja. Razvijenija tržišta karakteriše veći udio životnih osiguranja u odnosu na neživotna. Posmatrajući crnogorsko tržište osiguranja primjetno je dominantno učešće neživotnih osiguranja, ali je prisutan rastući trend učešća životnih uz smanjenje udjela neživotnih osiguranja u bruto premiji osiguranja.

Posmatrajući period od 2004. do 2008. godine premija neživotnih osiguranja rasla je na godišnjem nivou po prosječnoj stopi rasta od 10,06%, dok je životno osiguranje raslo po prosječnoj stopi od 115,37%. U 2008. godini premija neživotnih osiguranja je ostvarila rast od 18,23%, dok je premija životnih osiguranja porasla za 22,66% u odnosu na prethodnu godinu.

Grafik 4: Struktura bruto premije: život vs neživot u period od 2002-2008. godine (000 €)

5.2 Struktura bruto premije osiguranja po vrstama osiguranja

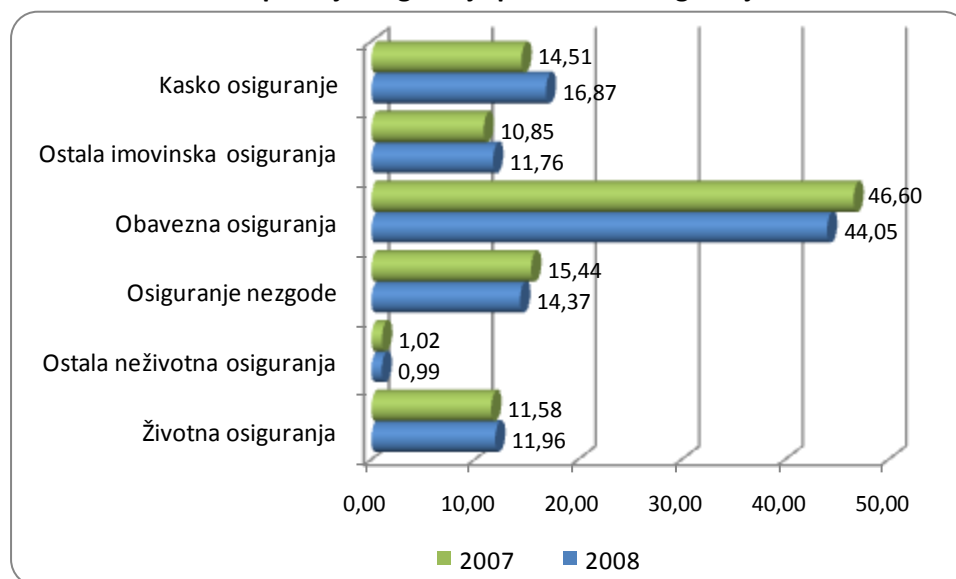
U strukturi bruto premije osiguranja u 2008. godini najznačajnije promjene se odnose na smanjenje udjela obaveznih osiguranja, blagi rast učešća životnih osiguranja i rast imovinskih osiguranja.

Tabela 9. Struktura portfelja osiguranja po vrstama osiguranja u 2007. i 2008. godini

	2007.		2008.		Index 2008/2007
	Iznos (€)	Učešće (%)	Iznos (€)	Učešće (%)	
Kasko osiguranje	7.401.322	14,51	10.216.882	16,87	138,04
Ostala imovinska osiguranja	5.537.569	10,85	7.124.404	11,76	128,66
Obavezna osiguranja	23.773.537	46,60	26.683.547	44,05	112,24
Osiguranje nezgode	7.875.022	15,44	8.705.777	14,37	110,55
Ostala neživotna osiguranja	522.525	1,02	601.135	0,99	115,04
Životna osiguranja	5.907.138	11,58	7.245.771	11,96	122,66
UKUPNO	51.017.113	100,00	60.577.516	100,00	118,74

U odnosu na prethodnu 2007. godinu sve vrste osiguranja su zabilježile rast, od kojih najviše imovinska osiguranja i to kasko 38,04% i ostala imovinska 28,66%. Posmatrajući strukturu bruto premije najveću zastupljenost i dalje imaju obavezna osiguranja 44,05%, čije je učešće u ukupnom portfelju smanjeno u odnosu na 2007. za 2,55 procentnih poena.

Grafik 5: Struktura bruto premije osiguranja po vrstama osiguranja u 2007. i 2008. godini (%)

5.3 Obavezna osiguranja

Zakonom o obaveznom osiguranju u saobraćaju ("Sl. list RCG" br. 46/07) su propisane vrste obaveznog osiguranja i to:

- Osiguranje putnika u javnom saobraćaju od posljedica nesrećnog slučaja;
- Osiguranje vlasnika odnosno korisnika motornih vozila od odgovornosti za štetu pričinjenu trećim licima;
- Osiguranje vlasnika odnosno korisnika vazduhoplova od odgovornosti za štetu pričinjenu trećim licima i

- Osiguranje vlasnika odnosno korisnika polovnih objekata od odgovornosti za štetu pricinjenu trećim licima.

Ukupna premija obaveznih osiguranja u 2008. godini je iznosila 26,68 mil.eura što predstavlja povećanje u odnosu na 2007. godinu od 12,24%. Najveće učešće u bruto premiji obaveznih osiguranja ostvarilo je Lovćen osiguranje sa 60,53%.

Tabela 10. Obavezna osiguranja po društvima u 2008. godini

	Premija (€)	Učešće (%)
Lovćen osiguranje	16.150.678	60,53
Montenegro osiguranje	7.321.456	27,44
Swiss osiguranje	490.983	1,84
Magnat osiguranje	2.137.733	8,01
Uniqa neživotno osiguranje	202.637	0,76
Delta generali neživotno osiguranje	380.060	1,42
UKUPNO	26.683.547	100,00

U strukturi premije obaveznih osiguranja najveći udio ima osiguranje autoodgovornosti koje čini 97,18% ukupne premije obaveznih osiguranja. Visina premije autoodgovornosti u 2008. godini je iznosila 25,93 mil.eura. Posmatrajući učešće fakturisane bruto premije osiguranja od autoodgovornosti po osiguravajućim društvima najveće učešće je ostvarilo Lovćen osiguranje sa 59,86%, zatim Montenegro osiguranje sa 27,76% i Magnat sa 8,24%.

Tabela 11. Učešće fakturisane bruto premije autoodgovornosti za 2008. godinu po društvima za osiguranje

	Fakturisana bruto premija AO (€)	Učešće (%)
Lovćen osiguranje	15.522.456	59,86
Montenegro osiguranje	7.196.909	27,76
Magnat osiguranje	2.137.733	8,24
Delta generali osiguranja	380.060	1,47
Uniqa neživotno osiguranje	202.637	0,78
Swiss osiguranje	490.983	1,89
UKUPNO	25.930.778	100,00

Mjerodavni tehnički rezultat kod autoodgovornosti kod svih društava za osiguranje u Crnoj Gori u 2008. godini iznosio je -365.968 eura, što ukazuje da mjerodavne premije osiguranja kod autoodgovornosti nijesu bile dovoljne za isplatu šteta.

VI STRUKTURA AKTIVE

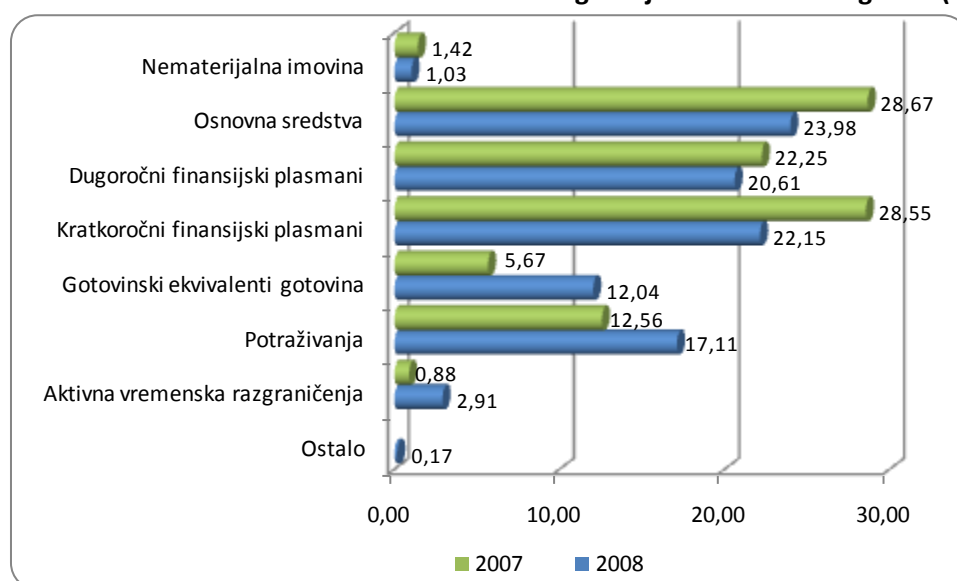
Vrijednost ukupne aktive na nivou svih društava za osiguranje, prema bilansu stanja na dan 31.12.2008. godine, iznosila je 98,819 mil.eura, što predstavlja povećanje za 26,93% u odnosu na vrijednost ukupne aktive u 2007. godini. U strukturi ukupne aktive najveće učešće imaju osnovna sredstva 23,98%, kratkoročni finansijski plasmani 22,15% i dugoročni finansijski plasmani 20,61%.

Tabela 12. Struktura aktive društava za osiguranje u 2007. i 2008. godini

	2007.		2008.		Index 2008/2007
	Iznos (€)	Učešće (%)	Iznos (€)	Učešće (%)	
Nematerijalna imovina	1.101.728	1,42	1.021.300	1,03	92,70
Osnovna sredstva	22.318.854	28,67	23.697.346	23,98	106,18
Dugoročni finansijski plasmani	17.324.669	22,25	20.365.572	20,61	117,55
Kratkoročni finansijski plasmani	22.229.887	28,55	21.885.277	22,15	98,45
Gotovinski ekvivalenti i gotovina	4.414.247	5,67	11.895.001	12,04	269,47
Potraživanja	9.779.977	12,56	16.911.516	17,11	172,92
Aktivna vremenska razgraničenja	686.197	0,88	2.877.900	2,91	419,40
Ostalo	0	0	165.682	0,17	-
UKUPNO	77.855.559	100,00	98.819.594	100,00	126,93

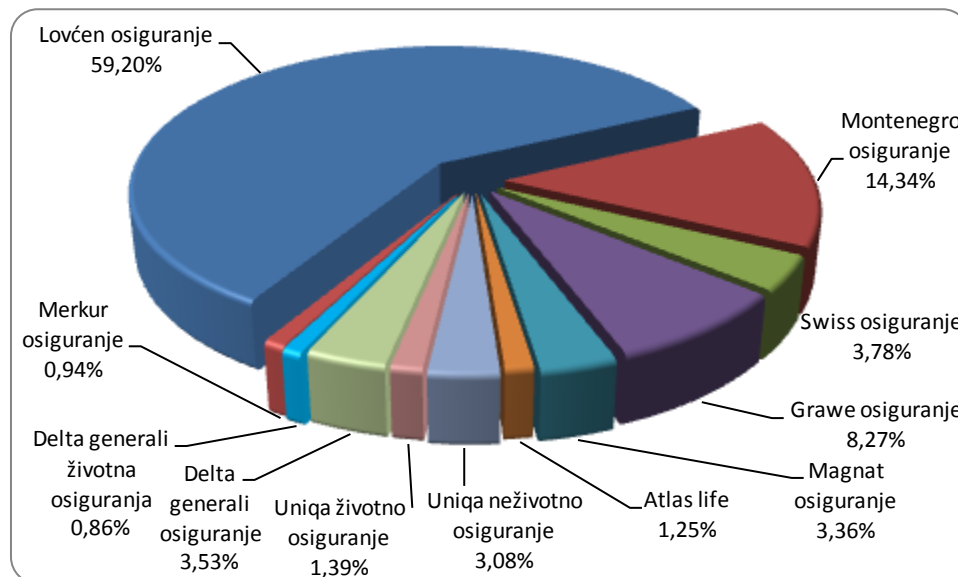
Značajan rast u 2008. godini zabilježili su gotovinski ekvivalenti i gotovina, potraživanja i dugoročni finansijski plasmani. Gotovinski ekvivalenti i gotovina su zabilježili rast od 169,47% u odnosu na prethodnu godinu i povećali učešće u aktivi na 12,04%. Takođe, i potraživanja su zabilježila rast od 72,92%, čime se povećalo njihovo učešće u ukupnoj aktivi na 17,11%. Osnovna sredstva i dugoročni finansijski plasmani su, pored rasta u odnosu na prethodnu godinu od 6,18% i 17,55% respektivno, umanjili svoje učešće u ukupnoj aktivi na 23,98% i 20,61%. Smanjenje u ukupnoj strukturi aktive su zabilježili i kratkoročni finansijski plasmani, koji su zabilježili pad od 1,55 procentnih poena u odnosu na 2007., čime je njihovo učešće u ukupnoj aktivi smanjeno sa 28,55% na 22,15%.

Grafik 6: Struktura aktive društava za osiguranje u 2007. i 2008. godini (%)

Gledajući zastupljenost pojedinih društava u ukupnoj aktivni sektora osiguranja, najveće učešće od 59,20% i dalje ima Lovćen osiguranje, zatim slijede Montenegro osiguranje sa 14,34% i Grawe osiguranje sa 8,27%. U odnosu na 2007. godinu, značajan pad učešća u ukupnoj aktivni društava je zabilježio Lovćen osiguranje i to za 7,56 procentnih poena, dok je značaj rast učešća zabilježilo Grawe osiguranje i to za 2,94 procentna poena.

Grafik 7: Učešće aktive društava za osiguranje u ukupnoj aktivni u 2008. godini (%)

VII STRUKTURA PASIVE

Vrijednost ukupne pasive na nivou svih društava za osiguranje, prema bilansu stanja na dan 31.12.2008. godine, iznosila je 98,819 mil.eura, što predstavlja povećanje za 26,93% u odnosu na vrijednost ukupne pasive u 2007. godini.

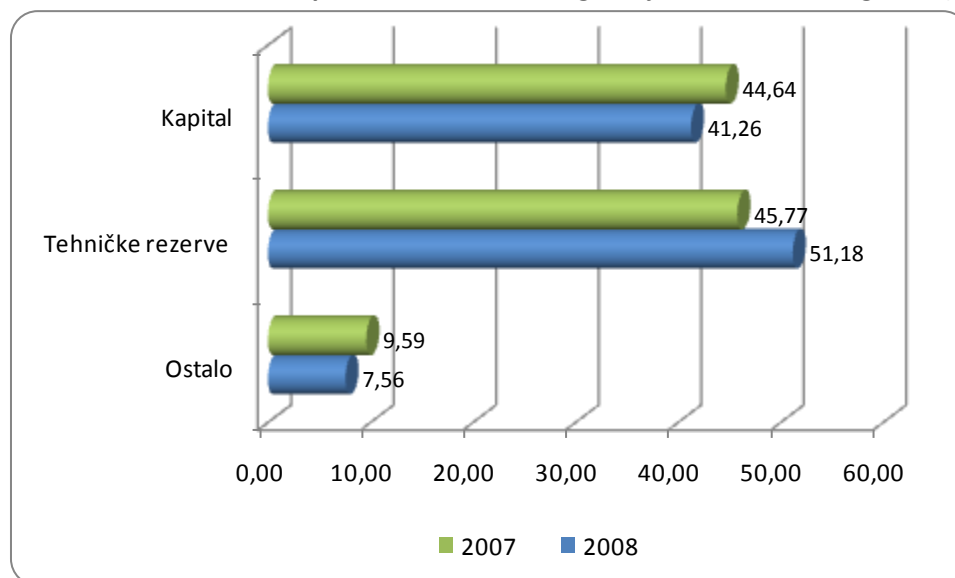
Tabela 13. Struktura pasive društava za osiguranje u 2007. i 2008. godini

	2007.		2008.		Index 2008/2007
	Iznos (€)	Učešće (%)	Iznos (€)	Učešće (%)	
Kapital	34.753.323	44,64	40.769.076	41,26	117,31
Tehničke rezerve	35.639.076	45,77	50.581.178	51,18	141,93
Ostalo	7.463.160	9,59	7.469.340	7,56	100,08
UKUPNO	77.855.559	100,00	98.819.594	100,00	126,93

U ukupnoj vrijednosti pasive sektora osiguranja u 2008. godini najveći dio se odnosi na tehničke rezerve u iznosu od 51,18%, zatim na kapital 41,26% i ostalo 7,56%. Društva za osiguranje su u 2008. godini formirala tehničke rezerve u iznosu od 50,581 mil.eura i u odnosu na 2007. godinu su porasle za 41,93%.

Kapital je u 2008. godini iznosio 40,769 mil.eura i povećan je za 17,31%, ali se istovremeno njegovo učešće u ukupnoj pasivi smanjilo na 41,26% u odnosu na 2007. godinu, kada je iznosilo 44,64% ukupne pasive. Ostale obaveze društava za osiguranje učestvovala su sa 7,56% i iznosile su 7,469 mil.eura.

Grafik 8: Struktura pasive društava za osiguranje u 2007. i 2008. godini (%)

7.1 Tehničke rezerve

Prema Zakonu o osiguranju, društva za osiguranje su obavezna da formiraju tehničke rezerve koje se koriste za pokriće obaveza iz obavljanja poslova osiguranja.

Društvo za osiguranje koje obavlja poslove jedne ili više vrsta životnih osiguranja utvrđuje tehničke rezerve za prenosne premije, rezervisane štete, učešće u dobitku i matematičku rezervu. Društvo za osiguranje koje obavlja poslove neživotnih osiguranja utvrđuje tehničku rezervu za prenosne premije, rezervisane štete i izravnane rizika.

Prenosne premije se formiraju iz ukupne premije osiguranja, odvojeno za svaku vrstu osiguranja, srazmjerno vremenu trajanja osiguranja, a služe za pokriće obaveza koje će nastati u narednom obračunskom periodu.

Rezervisane štete se obrazuju u visini procijenjenog iznosa obaveza za nastale prijavljene, a neriješene štete i nastale neprijavljene štete u tekućem periodu.

Matematička rezerva se formira u visini sadašnje vrijednosti budućih obaveza društva umanjene za sadašnju vrijednost budućih obaveza ugovarača osiguranja (premija osiguranja) i izračunava se za svaki pojedinačni ugovor.

Rezerve za izravnane rizika (RIR) obrazuju se na teret rashoda društva za osiguranje, posebno za svaku vrstu neživotnih osiguranja i koriste se za vremensko izravnane toka šteta u pojedinim vrstama osiguranja. Rezerve se obrazuju na osnovu standardnog odstupanja mjerodavnih tehničkih rezultata u tekućem obračunskom periodu od prosječnog mjerodavnog tehničkog rezultata za svaku vrstu neživotnih osiguranja kojom se društvo za osiguranje bavi u posmatranom periodu.

Tehničke rezerve na dan 31. decembar 2008. godine na nivou djelatnosti osiguranja iznosile su 50,581 mil.eura, što čini 51,18% ukupne pasive. U 2008. godini visina tehničkih rezervi zabilježila je porast od 41,93% u odnosu na 2007. godinu.

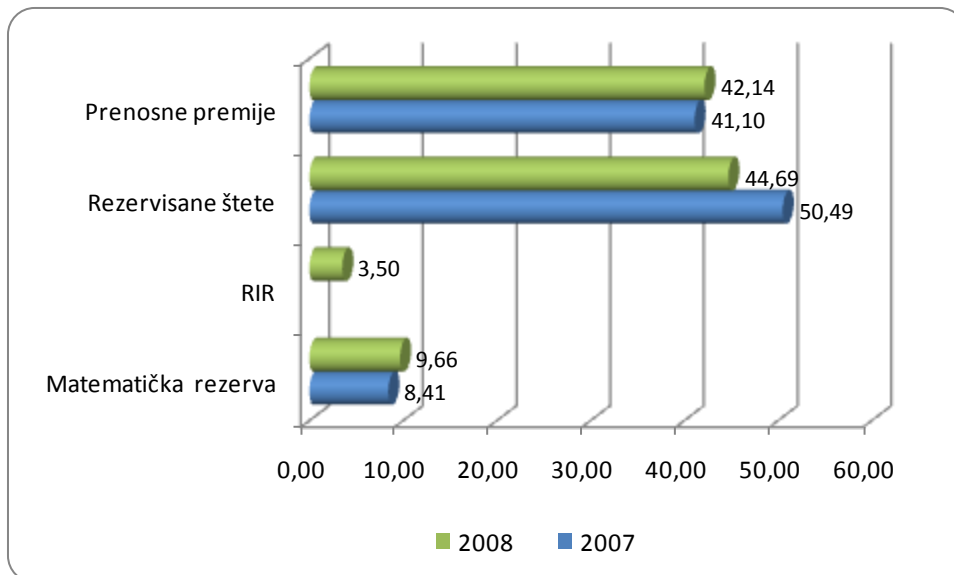
Tabela 14. Struktura tehničkih rezervi društava za osiguranje u 2007. i 2008. godini

	2007.		2008.		Index 2008/2007
	Iznos (€)	Učešće (%)	Iznos (€)	Učešće (%)	
Matematička rezerva	2.997.155	8,41	4.886.047	9,66	163,02
RIR	-	-	1.771.854	3,50	-
Rezervisane štete	17.995.646	50,49	22.605.986	44,69	125,62
Prenosne premije	14.646.275	41,10	21.317.291	42,14	145,55
UKUPNO	35.639.076	100,00	50.581.178	100,00	141,93

U strukturi tehničkih rezervi u 2008. godini najviše sredstava je izdvojeno za rezervisane štete u iznosu od 22,6 mil.eura koje čine 44,69% ukupnih tehničkih rezervi. Izdvajanja za rezervisane štete ostvarila su rast u odnosu na 2007. godinu u visini od 25,62%. Drugu po veličini stavku činile su prenosne premije u iznosu od 21,31 mil.eura koje su zabilježile rast od 45,55% i čine 42,14% ukupne vrijednosti tehničkih rezervi.

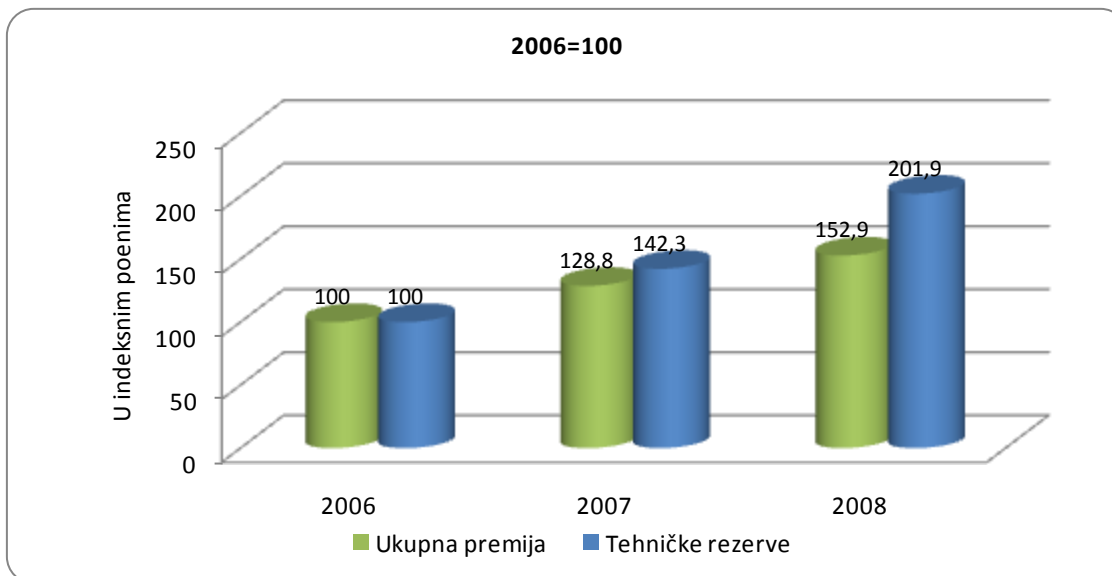
Najveći rast ostvaren je kod matematičkih rezervi od 63,02% koje su u 2008. iznosile 4,88 mil.eura ili 9,66% ukupnih tehničkih rezervi. U 2008. osiguravajuća društva su počela sa izdvajanjem rezervi za izravnjanje rizika i one su iznosile 1,77 mil.eura, odnosno 3,50% ukupnog iznosa tehničkih rezervi.

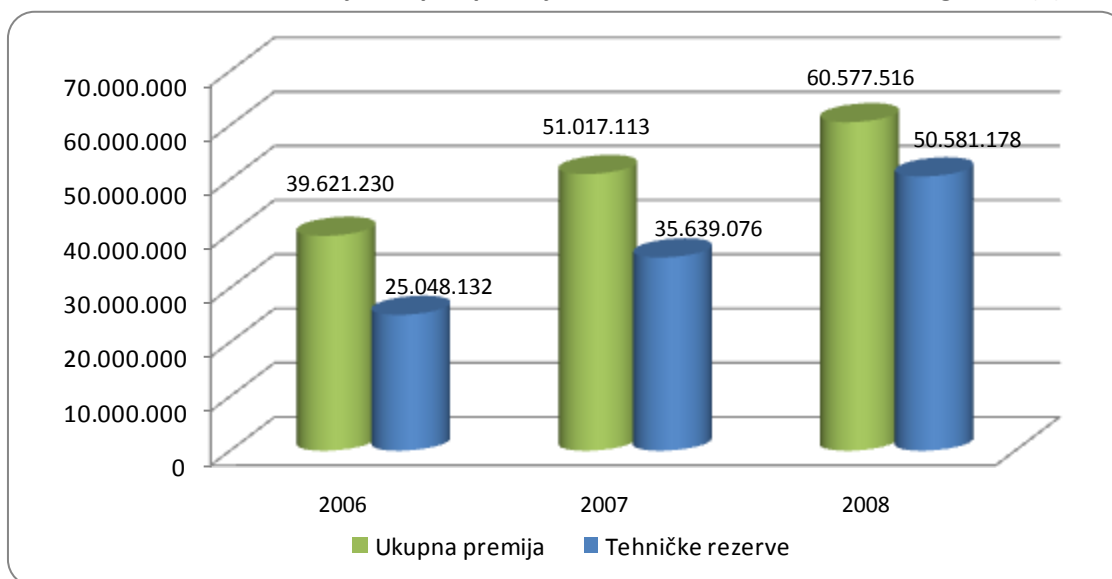
Grafik 9: Struktura tehničkih rezervi društava za osiguranje u 2007. i 2008. godini (%)

Značajan pokazatelj rezultata preduzetih aktivnosti na stabilizaciji i uređivanju tržišta osiguranja predstavlja kretanje tehničkih rezervi i ukupne premije. Brži rast tehničkih rezervi od ukupne premije, ukazuje na prihvatanje osiguravača da realnije procjenjuju ove rezerve, čime se u značajnoj mjeri štite interesi osiguranika i korisnika osiguranja. Narednim grafikonom je prikazan rast tehničkih rezervi i ukupne premije u posljednje dvije godine, posmatrano u odnosu na bazu 2006. godinu.

Grafik 10: Kretanje indexa ukupne premije i tehničkih rezervi 2006-2008. godine (2006=100)

Grafik 11: Kretanje ukupne premije i tehničkih rezervi 2006-2008. godine (€)

Odnos tehničke rezerve i bruto riješenih šteta u 2008. godini je iznosio 212,67%, što pokazuje da su društva rezervisala 2,1267 puta veći iznos od izdataka po osnovu šteta.

Tabela 15. Odnos tehničke rezerve i bruto riješenih šteta u 2008. godini

	Tehničke rezerve (€)	Bruto riješene štete (€)	%
UKUPNO	50.581.178	23.783.612	212,67

VIII DEPONOVANJE I ULAGANJE SREDSTAVA TEHNIČKIH I GARANTNIH REZERVI

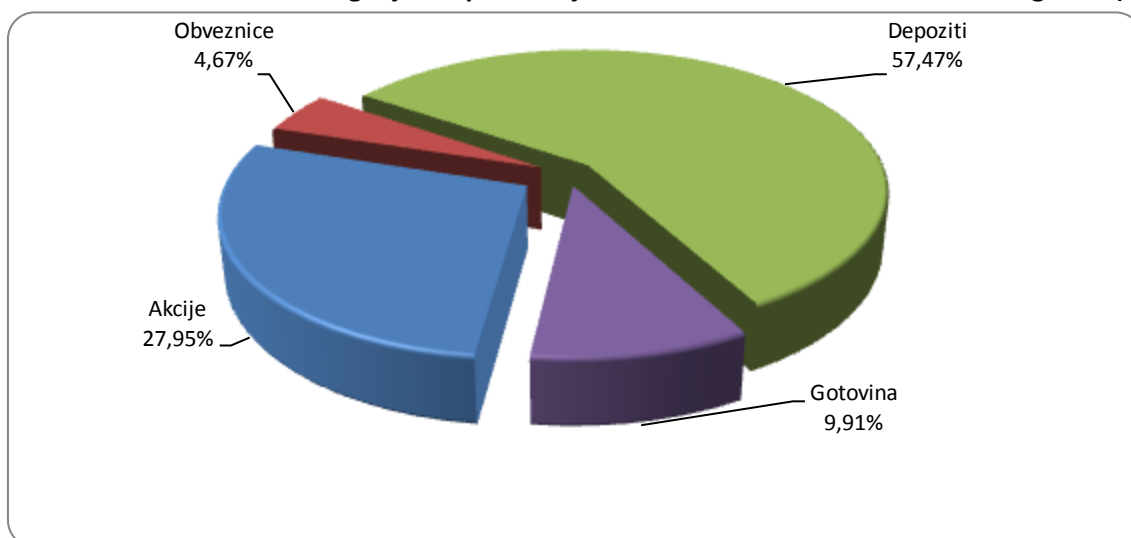
8.1 Deponovanje i ulaganje sredstava tehničkih rezervi

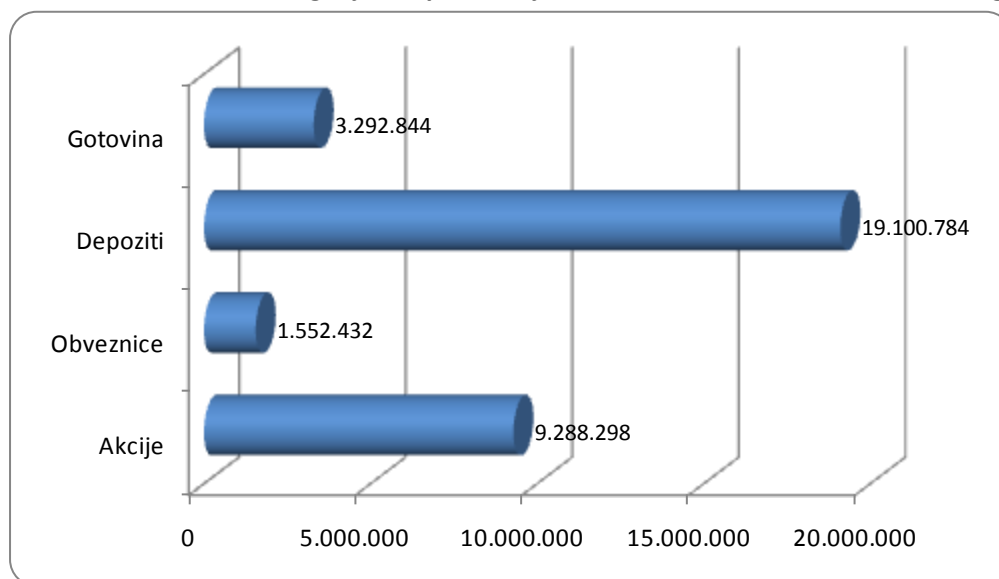
Prema Zakonu o osiguranju, društva su obavezna da sredstva tehničkih rezervi deponuju i ulažu u:

- hartije od vrijednosti koje su izdate od strane Crne Gore, centralnih banaka i vlada stranih zemalja i koje imaju ocjenu najmanje A, odnosno njen ekvivalent, dodijeljenu od strane opšteprihvaćenih, međunarodno priznatih agencija za dodjelu rejtinga;
- obveznice, odnosno druge dužničke hartije od vrijednosti kojima se trguje na organizovanom tržištu hartija od vrijednosti u Crnoj Gori;
- obveznice, odnosno druge dužničke hartije od vrijednosti kojima se ne trguje na organizovanom tržištu hartija od vrijednosti, ako je izdavalac pravno lice sa sjedištem u Crnoj Gori;
- akcije kojima se trguje na organizovanom tržištu hartija od vrijednosti u Crnoj Gori;
- kod banaka sa sjedištem u Crnoj Gori.

Sredstva tehničkih rezervi koja su društva za osiguranje uložila u skladu sa Zakonom iznose 33,23 mil.eura. U ukupnoj strukturi ulaganja i deponovanja sredstava tehničkih rezervi najveći udio od 57,47% imaju depoziti, koji iznose 19,01 mil.eura. Akcije učestvuju sa 27,95% ili 9,28 mil.eura, gotovina sa 9,91% tj. 3,29 mil.eura, dok su obveznice iznosile 1,55 mil.eura ili 4,67%.

Grafik 12: Struktura ulaganja i deponovanja sredstava tehničkih rezervi u 2008. godini (%)

Grafik 13: Struktura ulaganja i deponovanja sredstava tehničkih rezervi u 2008. godini (€)**Tabela 16. Struktura deponovanja i ulaganja sredstava tehničkih rezervi društava u 2008. (€)**

	Akcije	Obveznice	Depoziti	Gotovina	UKUPNO
UKUPNO	9.288.298	1.552.432	19.100.784	3.292.844	33.234.358

S obzirom da je Pravilnik o ograničenjima deponovanja i ulaganja sredstava tehničkih rezervi i sredstava garantne rezerve društva za osiguranje usvojen početkom juna 2009. godine, društva će u toku 2009. godine izvršiti usklađivanje deponovanja i ulaganja tehničke rezerve prema odredbama navedenog Pravilnika.

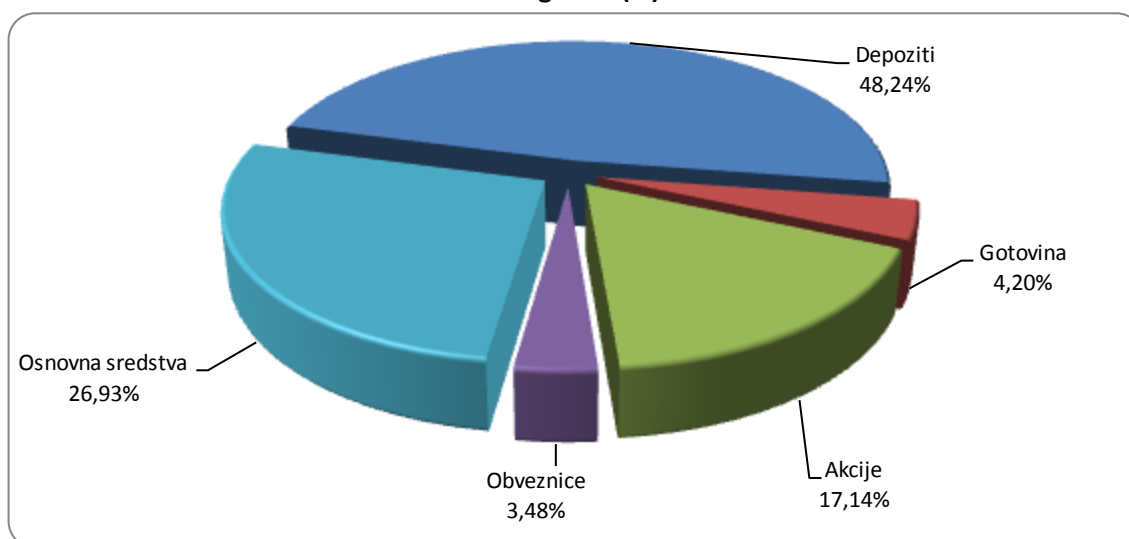
8.2 Deponovanje i ulaganje sredstava garantnih rezervi

Prema Zakonu o osiguranju, društva su obavezna da imaju garantnu rezervu radi obezbjeđenja urednog izvršavanja svojih obaveza. Ukupan iznos garantne rezerve ne može biti manji od novčanog iznosa osnovnog kapitala utvrđenog u članu 21 ovog Zakona. U 2008. godini ukupan iznos garantnih rezervi društava za osiguranje je iznosio 29,96 mil.eura.

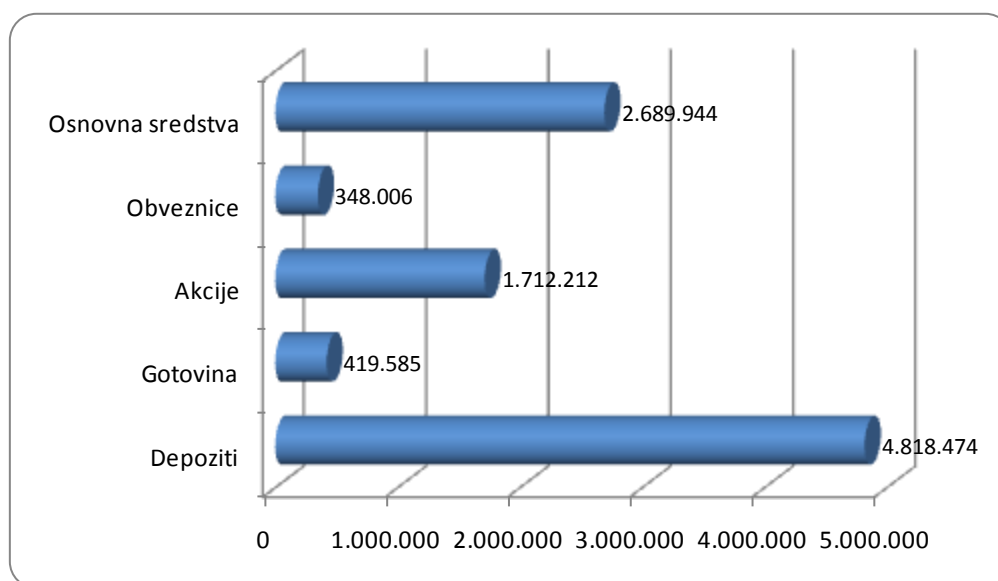
Društva za osiguranje su obavezna da jednu trećinu garantne rezerve deponuju i ulažu u iste oblike koje je Zakon propisao za tehničke rezerve. U strukturi ulaganja i deponovanja jedne trećine sredstava garantnih rezervi depoziti iznose 4,818 mil.eura i ostvaruju najveće učešće od 48,24%.

Ostali oblici deponovanja i ulaganja jedne trećine sredstava garantne rezerve su prikazani na sljedećim graficima.

Grafik 14: Struktura ulaganja i deponovanja jedne trećine sredstava garantnih rezervi u 2008. godini (%)

Grafik 15: Struktura ulaganja i deponovanja jedne trećine sredstava garantnih rezervi u 2008. godini (€)

IX FINANSIJSKI REZULTAT POSLOVANJA

Društva za osiguranje su, prema Zakonu o osiguranju, dužna da iskazuju dobit i gubitak po vrstama osiguranja (posebno za sve vrste životnih i sve vrste neživotnih osiguranja) i posebno za poslove reosiguranja.

Djelatnost osiguranja u 2008. godini je ostvarila je gubitak od 4,24 mil.eura, za razliku od prethodne godine kada je ostvarila dobitak u iznosu od 819 hilj.eura. Od jedanaest društava za osiguranje koja su poslovala u 2008. godini, četiri društava su ostvarila dobit u iznosu od 1,43 mil.eura, dok je ostalih sedam osiguravajućih društava ostvarilo gubitak od 5,67 mil.eura. U 2008. godini pozitivno su poslovali Lovćen, Grawe, Magnat i Merkur osiguranje, od kojih je najveću neto dobit ostvarilo Grawe osiguranje u iznosu od 1,23 mil.eura.

Tabela 17. Neto dobitak/gubitak osiguravajućih društava za 2008. godinu

	Neto dobitak /gubitak (€)
Lovćen osiguranje	40.522
Grawe osiguranje	1.232.152
Montenegro osiguranje	-2.366.141
Magnat osiguranje	132.792
Swiss osiguranje	-970.440
Delta generali neživotno osiguranje	-333.774
Uniqa neživotno osiguranje	-725.773
Uniqa životno osiguranje	-478.444
Delta generali životna osiguranja	-182.610
Merkur osiguranje	22.829
Atlas life	-615.000
UKUPNO	-4.243.887

X POKAZATELJI POSLOVANJA

10.1 Solventnost

Solventnost društva za osiguranje zavisi od dovoljnosti tehničkih rezervi za preuzete obaveze, kao i od dovoljnosti garantne rezerve kao vida zaštite osiguranika u slučaju nepredviđenih gubitaka u poslovanju tj. kao amortizera za gubitke koji nijesu pokriveni tehničkim rezervama.

Izračunata margina solventnosti za sektor osiguranja u Crnoj Gori na dan 31.12.2008. godine je iznosila 20,81 mil.eura, a garantna rezerva 29,96 mil.eura, što pokazuje da su osiguravajuća društva u Crnoj Gori u 2008. godini bila solventna. Na nivou sektora osiguranja u Crnoj Gori u 2008. godini odnos garantne rezerve i margine solventnosti je iznosio 144%, pa su društva ispoštovala zakonski zahtjev, po kome garantna rezerva društva za osiguranje uvijek mora biti veća od izračunate margine solventnosti.

Tabela 18. Solventnost društava za osiguranje u 2008. godini

	Margina solventnosti (€)	Garantna rezerva (€)	Odnos garantne rezerve i margine solventnosti (%)
UKUPNO	20.815.609	29.964.660	144,00

Rizik osiguranja, odnosno sposobnost društva da apsorbuje rizik neadekvatnog cjenovnog nivoa premija, nepredvidivih šteta i neadekvatnog prenosa rizika u reosiguranje mjeri se odnosom premije u samopr održaju i ukupnog kapitala društava i odnosom ukupnog kapitala i tehničkih rezervi društava.

Iako je, kao posljedica bržeg porasta premije od porasta kapitala društava za osiguranje, učešće premije u samopr održaju u ukupnom kapitalu u 2008. godini na nivou svih društava za osiguranje u Crnoj Gori iznosilo 128,52% (što predstavlja povećanje u odnosu na vrijednost predmetnog pokazatelja od 126,94% u 2007. godini), garantna rezerva je bila značajno iznad margine solventnosti, što znači da solventnost sektora osiguranja u Crnoj Gori nije bila ugrožena.

Kod društava koja se bave neživotnim osiguranjima, premija u samopr održaju predstavlja aproksimaciju preuzetih rizika i treba da bude dovoljna za isplatu šteta i naknada iz osiguranja. U slučaju da prenos rizika u reosiguranje nije izvršen adekvatno, kao garant pokriva se koristi ukupan kapital društva.

Za društva koja se pretežno bave neživotnim osiguranjem odnos premije u samopr održaju i ukupnog kapitala u 2008. godini je iznosio 137,86% i veći je u odnosu na 2007. godinu, kada je izniso 124,66%.

Tabela 19. Odnos ukupne premije u samopr održaju i ukupnog kapitala za sektor osiguranja i za društva koja se bave neživotnim osiguranjima u 2007. i 2008. godini

	Ukupna premija u samopr održaju/Ukupni kapital	
	2007.	2008.
Sektor osiguranja	126,94	128,52
Neživotna osiguranja	124,66	137,86

Odnos ukupnog kapitala i tehničkih rezervi na nivou svih društava za osiguranje je smanjen sa 97,51% koliko je iznosio u 2007. godini na 80,60% koliko je iznosio u 2008. godini. Na pomenuto smanjenje je

uticao rast tehničkih rezervi društava. Posmatrano za društva koja se pretežno bave životnim osiguranjem, odnos ukupnog kapitala i tehničkih rezervi je povećan sa 76,30% u 2007. godini na 165,05% u 2008. godini, što je posljedica osnivanja četiri nova društva za životna osiguranja.

Tabela 20. Odnos ukupnog kapitala i tehničkih rezervi za sektor osiguranja i društva životnih osiguranja u 2007. i 2008. godini

	Ukupni kapital/Tehničke rezerve	
	2007.	2008.
Sektor osiguranja	97,51	80,60
Životna osiguranja	76,30	165,05

10.2 Reosiguranje

Reosiguranjem se vrši tzv. izravnanje rizika i zaštita osiguravača od velikih šteta, koje mogu ugroziti poslovanje društva. Za dio rizika koji ostane u samopridržaju društva, kao pokriće za neočekivane događaje i neadekvatan cjenovni nivo premije služi njegov kapital.

Udio mjerodavne premije u samopridržaju u mjerodavnoj ukupnoj premiji ukazuje na obim prenijetih rizika u reosiguranje. Na nivou svih osiguravajućih društava u Crnoj Gori ovaj pokazatelj ukazuje da mjerodavna premija u samopridržaju čini 61,98% mjerodavne ukupne premije.

Tabela 21. Udio mjerodavne premije u samopridržaju u mjerodavnoj ukupnoj premiji u 2008. godini

	Mjerodavna premija u samopridržaju (€)	Mjerodavna ukupna premija (€)	Udio mjerodavne premije u samopridržaju u mjerodavnoj ukupnoj premiji (%)
UKUPNO	34.383.852	55.472.111	61,98

Osiguravajuća društva u Crnoj Gori su u 2008. godini koristila usluge reosiguranja sljedećih reosiguravajućih društava:

Tabela 22. Spisak osiguravajućih društava koja su koristila usluge reosiguranja i reosiguravajućih društava

Osiguravajuća društva	Reosiguravajuća društva
Lovćen osiguranje	Hannover Re
	Swiss Re
	Partner Re
	Converium Re/Score
	Triglav Re
	Tryg Baltica/Sirius
	Muncher Re
	Bosna Re
	Sava Re
	Goather Re
	Transatlantic Re
	Mapf Re
	Odyssey Re
	Mitsumi Sumimoto
Caisse Centrale de Reasur	

	Polish Re
	Lloyd's Syndicate
	Moscow Re
	Russin Re
	Ingosstrakh
Grawe osiguranje	Grazer Wechselseitige Versicherung AG
Montenegro osiguranje	Sava Re
	Lovćen Re
Swiss osiguranje	Dunav Re
Delta generali osiguranje	Dunav Re
Uniqa neživotno osiguranje	Munich Re
	A.G.Gen Re
	Dunav Re
Uniqa životno osiguranje	Swiss Re Europe S.A., Niederlassung Deutschland
Delta generali životna osiguranja	Dunav Re
Atlas life	General Re. Co.

10.3 Profitabilnost

Mjerodavni tehnički rezultat u samopridržaju

Mjerodavni tehnički rezultat u samopridržaju za sektor osiguranja u Crnoj Gori je pokazatelj politike cijena i adekvatnosti, odnosno dovoljnosti premija za izmirenje obaveza po osnovu ugovora o osiguranju i adekvatnosti prenosa rizika u reosiguranje. Ovaj indikator je za sektor osiguranja u Crnoj Gori u prethodnoj godini iznosio 78,73% i ukazuje da mjerodavne štete iznose 78,73% mjerodavne tehničke premije tj. premije osiguravajućih društava su bile dovoljne za izmirenje obaveza po osnovu ugovora o osiguranju.

Tabela 23. Mjerodavni tehnički rezultat u samopridržaju u 2008. godini

	Mjerodavna tehnička premija u samopridržaju (€)	Mjerodavne štete u samopridržaju (€)	Mjerodavni tehnički rezultat u samopridržaju (%)
UKUPNO	32.594.530	25.663.207	78,73

Rentabilnost imovine i vlastitih sredstava

Odnos neto rezultata i ukupne aktive (ROA) je mjera prinosa na ukupnu aktivu u 2008. godini, ostvarenog angažovanjem sredstava u poslovima osiguranja, investiranja itd. U 2008. godini samo četiri društva su zabilježila pozitivne neto rezultate i prinose na imovinu i kapital. Posmatrano za sva društva u Crnoj Gori ostvaren je negativan neto rezultat i prinos na ukupnu aktivu od -4,29% i prinos na kapital -10,41%, što je rezultat ostvarenog neto gubitka u sektoru osiguranja Crne Gore.

Tabela 24. Rentabilnost imovine i vlastitih sredstava u 2008. godini

	Aktiva (€)	Kapital (€)	Neto dobitak/gubitak (€)	ROA	ROE
UKUPNO	98.819.594	40.769.076	-4.243.887	-4,29	-10,41

10.4 Likvidnost

Da bi osiguravajuća društva mogla odgovoriti svojim obavezama, potrebno je voditi računa o nivou usklađenosti sredstava i obaveza po ročnosti, kao i o utrživosti i kvalitetu sredstava. Koeficijent likvidnosti u 2008. godini za osiguravajuća društva u Crnoj Gori je iznosio 3,33 što govori da su na kraju 2008. godine društva imala 3,33 puta veća likvidna sredstva u odnosu na svoje kratkoročne obaveze. Ovaj koeficijent je izračunat u skladu sa Pravilnikom o načinu utvrđivanja i praćenja likvidnosti društava za osiguranje.

Likvidnim sredstvima prema ovom Pravilniku smatraju se:

- 1) Hartije od vrijednosti;
- 2) Novčana sredstva;
- 3) Potraživanja koja dospijevaju u narednih 14 dana od dana utvrđivanja likvidnosti društva za osiguranje, koja su pokrivena instrumentima obezbjeđenja plaćanja (ček, avalirana mjenica, bankarska garancija);
- 4) Neiskorišćeni dio odobrenih okvirnih bankarskih kredita za osiguravajuće društvo;
- 5) Realno očekivani priliv u narednih 14 dana po osnovu premija osiguranja i udjela reosiguravača u štetama osiguravača, imajući u vidu prosječan dnevni priliv novčanih sredstava društva za osiguranje u prethodnoj godini (odnosno od dana osnivanja ako ne postoji podatak za prethodnu godinu).

Obavezama društva za osiguranje, u smislu ovog Pravilnika, smatraju se dospjele obaveze i obaveze iz poslovanja društva, koje dospijevaju u roku od 14 dana od dana utvrđivanja koeficijenta likvidnosti društva, utvrđene na osnovu popisa, ugovora o osiguranju, aktuarskih proračuna i drugo.

Takođe, uzimajući u obzir i pokazatelje likvidnosti kao odnos gotovine i kratkoročnih obaveza i kao odnos obrtnih sredstava umanjениh za zalihe i kratkoročnih obaveza koji iznose 2,20 i 15,80, može se zaključiti da je likvidnost sektor osiguranja u 2008. godini bila na zadovoljavajućem nivou.

10.5 Pokazatelj šteta

Ažurnost u rješavanju šteta

Pokazatelj ažurnosti u rješavanju šteta se koristi za utvrđivanje broja riješenih šteta u odnosu na ukupan broj prijavljenih šteta u godini posmatranja. Osiguravajuća društva su u 2008. godini imala visok nivo ažurnosti, jer je od ukupnog broja prijavljenih šteta 86,93% riješeno.

Tabela 25. Ažurnost u isplati šteta u 2008. godini

	Broj riješenih šteta	Ukupan broj šteta	% ažurnosti
UKUPNO	23.123	26.599	86,93

Bruto kvota šteta

Bruto kvota šteta se dobija kao odnos zbira iznosa bruto riješenih šteta i promjene tehničkih rezervi i iznosa mjerodavne premije osiguranja. Posmatrano za cjelokupan sektor osiguranja u Crnoj Gori u 2008. godini 69,81% mjerodavne premije se odnosilo na bruto izdatke za štete i povećanje tehničkih rezervi.

Tabela 26. Bruto kvota šteta osiguravajućih društava u 2008. godini

	Bruto riješene štete (€)	Promjena tehničkih rezervi (€)	Mjerodavna premija osiguranja (€)	Bruto kvota šteta (%)
UKUPNO	23.783.612	14.942.102	55.472.111	69,81

Kvota troškova

Kvota troškova se računa kao odnos zbira troškova sprovođenja osiguranja i ostalih operativnih troškova koji proizilaze iz poslova osiguranja i mjerodavne premije. Na nivou sektora osiguranja, troškovi sprovođenja osiguranja i ostali operativni troškovi čine 51,76% mjerodavne premije u 2008. godini, što ukazuje na visoke izdatke društava za sprovođenje poslova osiguranja.

Tabela 27. Učešće troškova sprovođenja osiguranja i ostalih operativnih troškova koji prozilaže iz poslova osiguranja u mjerodavnoj premiji u 2008. godini

	Troškovi sprovođenja osiguranja i ostali operativni troškovi (€)	Mjerodavna premija osiguranja (€)	%
UKUPNO	28.713.079	55.472.111	51,76

Kombinovana kvota

Kombinovana kvota, kao zbir bruto kvote šteta i kvote troškova, pokazuje rezultat poslovanja prije uključivanja prihoda od ulaganja sredstava. U 2008. godini izdaci osiguravajućih društava po osnovu šteta, troškova sprovođenja osiguranja su za 21,57% veći u odnosu na mjerodavnu premiju.

Tabela 28. Kombinovana kvota u 2008. godini (%)

	Bruto kvota šteta	Kvota troškova	Kombinovana kvota
UKUPNO	69,81	51,76	121,57

XI DRUŠTVA ZA OSIGURANJE U CRNOJ GORI

ATLAS LIFE AD

Adresa: Stanka Dragojevića 4, 81000 Podgorica
Telefon: +382 20 406 106, 406 112
Fax: +382 20 406 156
Email: info@atlaslife.net
Web: www.atlaslife.net

Vrsta osiguranja: sve vrste životnog osiguranja
Broj zaposlenih: 13

DELTA GENERALI OSIGURANJE AD

Adresa: Kralja Nikole 27a/VI, 81000 Podgorica
Telefon: +382 20 444 858
Fax: +382 20 444 810
Email: kontakt@deltagenerali.me
Web: www.deltagenerali.me

DELTA GENERALI
Osiguranje

Vrste osiguranja: sve vrste neživotnog osiguranja
Broj zaposlenih: 24

DELTA GENERALI ŽIVOTNA OSIGURANJA AD

Adresa: Kralja Nikole 27a/VI, 81000 Podgorica
Telefon: +382 20 444 858
Fax: +382 20 444 810
Email: kontakt@deltagenerali.me
Web: www.deltagenerali.me

Vrste osiguranja: životno osiguranje
Broj zaposlenih: 8

GRAWE OSIGURANJE AD

Adresa: Novaka Miloševa, 81000 Podgorica
Telefon: +382 20 210 790
Fax: +382 20 210 963
Email: maja.pavlicic@grawe.at
Web: www.atlaslife.net

Vrsta osiguranja: životna osiguranja i neživotna:
osiguranje od nezgoda i dobrovoljno zdravstveno
osiguranje, ostala osiguranja imovine, osiguranje
vozila-kasko.
Broj zaposlenih: 8

LOVČEN OSIGURANJE AD

Adresa: Slobode 13A, 81000 Podgorica
Telefon: +382 20 404 400, 404 410
Fax: +382 20 665 281
Email: info@lo.cg.yu; lovosig@cg.yu; lovcen@cg.yu
Web: www.lovcenosiguranje.cg.yu

Vrsta osiguranje: životno i neživotno osiguranje
Broj zaposlenih: 252
Predstavništva: 6 poslovnica, 6 filijala i 9 ekspozitura

MAGNAT OSIGURANJE AD

Adresa: Radosava Burića br.9, 81000 Podgorica
Telefon: +382 20 648 825
Fax: +382 20 648 826
Email: office@magnatosiguranje.com
Web: www.magnatosiguranje.com

Vrsta osiguranja: obavezno osiguranje
Broj zaposlenih: 55

MERKUR OSIGURANJE AD

Adresa: Bul. Sv. Petra Cetinjskog b.b, 81000 Podgorica
Telefon: +382 20 205 465
Fax: +382 20 205 466
Email: info@merkurosiguranje.me
Web: www.merkurosiguranje.me

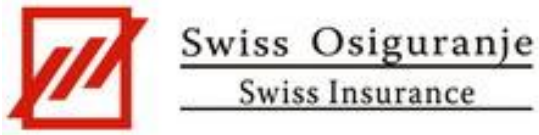
Vrsta osiguranja: sve vrste životnog osiguranja
Broj zaposlenih: 4

MONTENEGRO OSIGURANJE AD

Adresa: Rimski Trg 70, 81000 Podgorica
Telefon: +382 20 234 508, 234 036, 403 020
Fax: +382 20 234 008
Email: direkcija@mnosiguranje.cg.yu
Web: www.mnosiguranje.cg.yu

Vrsta osiguranja: sve vrste neživotnih osiguranja
Broj zaposlenih: 100
Filijale: Podgorica (3), Herceg Novi, Bar i Ulcinj
Poslovnice jedinice: Bar, Bijelo Polje, Berane, Pljevlja, Ulcinj

SWISS OSIGURANJE AD

Adresa: Novaka Miloševa 6/2, 81000 Podgorica
Telefon: +382 20 230 828, 230 767
Fax: +382 20 230 734
Email: sio@cg.yu
Web: www.swissosiguranje.com

Vrsta osiguranja: sve vrste neživotnih osiguranja
Broj zaposlenih: 32

UNIQA NEŽIVOTNO OSIGURANJE AD

Adresa: Bul. Sv. Petra Cetinjskog 1a/4, 81000 Podgorica
Telefon: +382 20 444 700
Fax: +382 20 444 715
Email: info@uniqa.co.me
Web: www.uniqa.co.me

Vrsta osiguranja: sve vrste neživotnog osiguranja
Broj zaposlenih: 75
Poslovne jedinice: Bijelo Polje, Pljevlja, Herceg Novi, Bar

UNIQA ŽIVOTNO OSIGURANJE AD

Adresa: Bul. Sv. Petra Cetinjskog 1a/4, 81000 Podgorica
Telefon: +382 20 444 700
Fax: +382 20 444 715
Email: info@uniqa.co.me
Web: www.uniqa.co.me

Vrsta osiguranja: sve vrste životnog osiguranja
Broj zaposlenih: 70
Poslovne jedinice: Bijelo Polje i Herceg Novi